Llywodraeth Cymru | Astudiaeth Rhanbarthau ac Ardaloedd Gwledig y FfDC

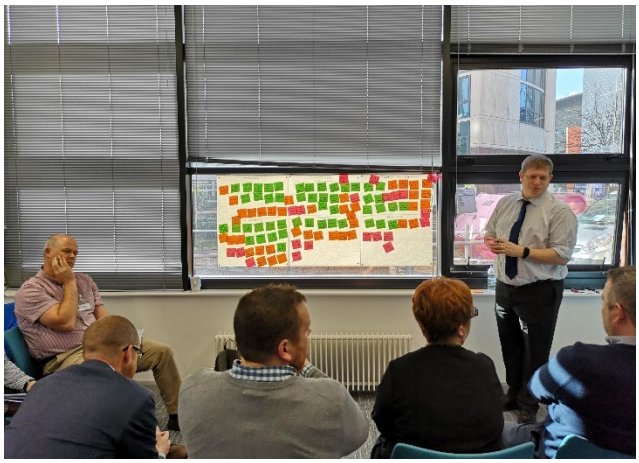
Gogledd Cymru – Adroddiad Cryno Gweithdy Ardaloedd Gwledig

Llanwrst, 29 Tachwedd 2018

264350-00 | Cyhoeddi | 10 Ionawr 2019

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

ARUP

Cynnwys

Tudalen

1 Cyflwyniad 1
1.1 Cyd-destun yr Astudiaeth 1
1.2 Cynnwys Rhanddeiliaid 2
1.3 Diben 3
1.4 Strwythur 3

2 Trefniadau a Mynychwyr 4
2.1 Manylion 4
2.2 Agenda 4
2.3 Cyflwyniad 5
2.4 Gweithgareddau 5
2.5 Cyfranogwyr 6

3 Canlyniadau Gweithgaredd 1 - ymarferiad 'dotiau gludiog' 7
3.1 Diffinio Ardaloedd Gwledig yng Nghymru 7
3.2 Meithrin Ardaloedd Gwledig yng Nghymru 8
3.3 Cyfraniadau Ychwanegol 9

4 Canlyniadau Gweithgaredd 2 - SWOT 10
4.1 Cymdeithasol a Diwylliannol 10
4.2 Economaidd 12
4.3 Amgylcheddol 14

5 Crynodeb: Trosolwg Rhanbarthol 16

Atodiadau

Atodiad A

Cyflwyniad Gweithdy Ardaloedd Gwledig Gogledd Cymru

Atodiad B

Allbynnau'r Gweithgaredd Dotiau Gludiog

Atodiad C

Ffotograffau Gweithgaredd SWOT

Atodiad CH

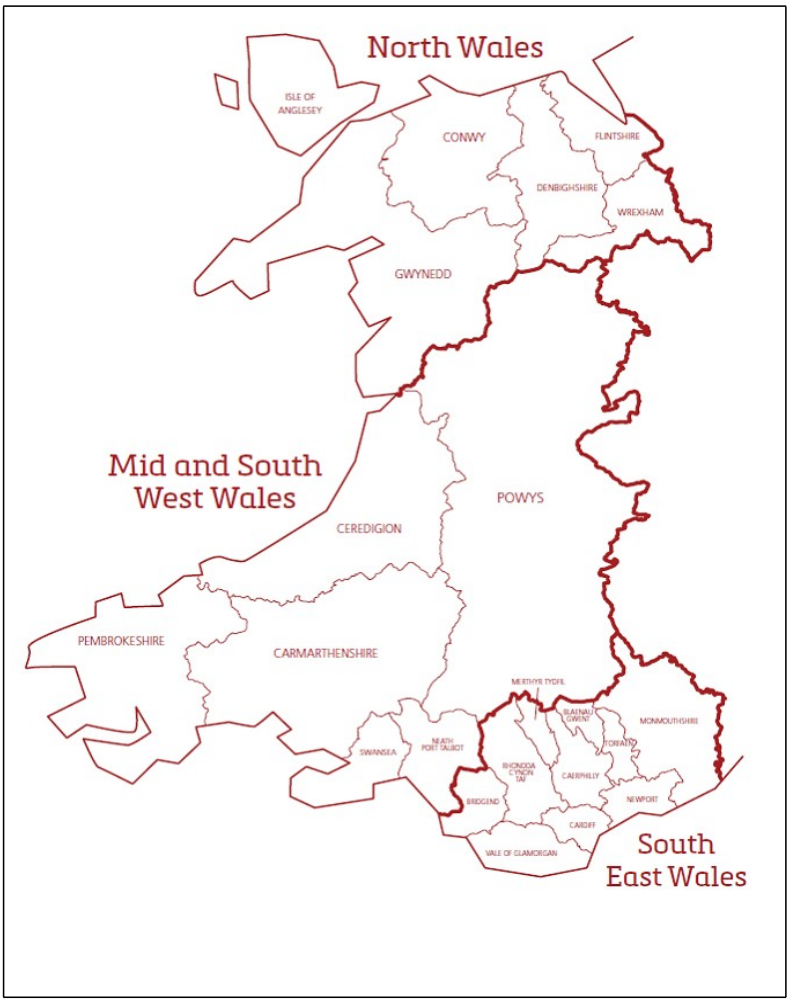
Ardaloedd Gwledig Gogledd Cymru – Cofrestr Digwyddiadau

1 Cyflwyniad

1.1 Cyd-destun yr Astudiaeth

Yn dilyn yr ymgynghoriad ar yr Opsiwn a Ffefrir ar gyfer y Fframwaith Datblygu Cenedlaethol (FfDC) yn haf 2018, bydd Llywodraeth Cymru yn dechrau paratoi'r FfDC Drafft yng ngaeaf 2018/19. Bwriedir cynnal ymgynghoriad ar y FfDC Drafft ym mis Gorffennaf 2019.

Fel yr amlinellwyd yn yr Opsiwn a Ffefrir, bwriedir i'r FfDC gynnwys polisïau cenedlaethol a rhanbarthol ar draws y rhanbarthau diffiniedig. Bydd y tri rhanbarth yn cwmpasu Gogledd, Canolbarth a De-orllewin a De-ddwyrain Cymru. Mae'r rhanbarthau hyn yn adlewyrchu'r rhanbarthau a nodwyd gan Gynllun Gweithredu Llywodraeth Cymru ar yr Economi a gellir eu gweld yn Ffigur 1 Rhanbarthau'r FfDC.

Ffigur 1 Rhanbarthau'r FfDC

Yn ystod y gwaith ymgysylltu hyd yma mewn perthynas â'r FfDC, mae dyfodol Cymru wledig wedi dod i'r amlwg fel thema allweddol. Ceir pryderon, wrth adael yr Undeb Ewropeaidd, fod yna botensial i ardaloedd gwledig deimlo'r effeithiau mwyaf.

Mae thema arall sydd wedi dod i'r amlwg yn ymwneud â rôl ganfyddedig y system gynllunio mewn ardaloedd gwledig. I gyffredinoli, mewn ardaloedd trefol, gwelir y system gynllunio fel un o lu o ffactorau sy'n dylanwadu ar ddeilliannau fel rhan o ryngweithio dynamig a chymhleth rhwng pobl, polisïau a phenderfyniadau a wneir gan ystod o weithredwyr. Mewn ardaloedd gwledig, mae'r pwynt wedi cael ei fynegi dro ar ôl tro, sef bod y system gynllunio yn fwy dylanwadol o lawer o ran llywio deilliannau ac fe'i ystyrir yn rhwystr rhag atal pethau a fyddai fel arall yn digwydd.

Mae Llywodraeth Cymru yn awyddus, drwy'r ymchwil hon, i ddeall beth all y system gynllunio ei wneud drwy'r FfDC, yn ychwanegol at Bolisi Cynllunio Cymru a Nodyn Cyngor Technegol 6 'Cynllunio ar gyfer Cymunedau Gwledig Cynaliadwy' i gefnogi ardaloedd gwledig. Mynegwyd barnau hefyd fod polisi cynllunio cenedlaethol eisoes yn cefnogi economïau gwledig, arallgyfeirio a darparu ar gyfer tai mewn ardaloedd gwledig, ac nid yw'n amlwg beth arall y gellir darparu ar ei gyfer.

Bwriad yr ymchwil yw cyflawni dealltwriaeth ofodol well o ardaloedd sy'n wledig eu natur yn bennaf, ac y gallai polisïau â ffocws gwledig eu cefnogi. Mae angen yr ymchwil i ddatblygu methodoleg FfDC sy'n defnyddio ymagweddau presennol, er mwyn amlinellu sut gellir adnabod ardaloedd gwledig ac yna cymhwyso hyn yn fras i nodi Cymru wledig at ddiben y cam hwn o broses y FfDC.

Mae Rhan 1 yr ymchwil hon yn seiliedig ar y tri rhanbarth diffiniedig a ddefnyddir i strwythuro'r FfDC. Nid yw'r ardaloedd gwledig sydd i'w nodi drwy'r ymchwil hon yn 'rhanbarthau'. Ni ragwelir y bydd rhanbarth gwledig yn y FfDC. Bydd yr ardaloedd gwledig a nodir yn eistedd o fewn y tri rhanbarth, a gallai ardaloedd gwledig groesi'r ffiniau rhanbarthol hyn. Y deilliant disgwyliedig yw datblygu polisïau'r FfDC sy'n ymwneud ag ardaloedd gwledig yn genedlaethol a/neu bolisïau â ffocws gwledig sy'n benodol i ardaloedd gwledig penodol.

1.2 Cynnwys Rhanddeiliaid

Fel rhan o'r astudiaeth, mae Arup wedi arwain dwy ymagwedd at gynnwys rhanddeiliaid:

1. Fel rhan o'r gwaith casglu data / gwybodaeth, cysylltwyd ag Awdurdodau Cynllunio Lleol yng Nghymru i ofyn am wybodaeth feintiol sydd ganddynt er mwyn llywio'r ymchwil hon. Mae hyn yn cynnwys, er enghraifft, data ar gyflogaeth leol, tai a data amgylcheddol; a

2. Fel rhan o'r broses SWOT ac wrth fynd ati i nodi blaenoriaethau gwledig, gwahoddwyd 123 o sefydliadau i fynychu cyfres o ddigwyddiadau gweithdy, yn cynrychioli'r rheiny â diddordeb yn yr economi, cymdeithas, diwylliant a'r amgylchedd yng Nghymru. Canolbwyntiodd y gweithdai ar archwilio ystod o feysydd polisi a materion, yn ogystal â thrafodaethau ynglŷn â'r cryfderau, gwendidau, cyfleoedd a bygythiadau (SWOT) ym mhob rhanbarth, gyda ffocws ar ardaloedd gwledig.

1.3 Diben

Bydd y data / gwybodaeth a gesglir fel rhan o'r astudiaeth yn cael eu cyflwyno yn Adroddiad yr Astudiaeth. Mae'r Adroddiad Gweithdy hwn yn rhoi canlyniadau digwyddiad Ardaloedd Gwledig Gogledd Cymru ac yn darparu adroddiad ffeithiol am y digwyddiad, ei drafodaethau a'i ganfyddiadau cychwynnol.

Paratowyd Adroddiadau Gweithdy Ardaloedd Gwledig ar wahân ar gyfer digwyddiadau rhanbarthol Gogledd Cymru, Canolbarth a Gorllewin Cymru a De-ddwyrain Cymru.

Darperir dadansoddiad SWOT yn Adroddiad llawn yr Astudiaeth.

1.4 Strwythur

Cyflwynir yr Adroddiad Gweithdy hwn yn yr adrannau canlynol:

- Mae Adran 2 yn disgrifio manylion y gweithdai a'r rheiny sy'n gysylltiedig;
- Mae Adran 3 yn darparu canlyniadau'r gweithgaredd rhanddeiliaid cyntaf, gan helpu i ystyried pa ddangosyddion sy'n helpu i ddiffinio ardaloedd gwledig orau a pha fathau o seilwaith economaidd, cymdeithasol, diwylliannol ac amgylcheddol sydd bwysicaf i weithrediad a llwyddiant ardaloedd gwledig yn y rhanbarth;
- Mae Adran 4 yn darparu canlyniadau'r ail weithgaredd rhanddeiliaid, yn cynnwys trafodaethau â ffocws am gryfderau, gwendidau, cyfleoedd a bygythiadau cymdeithasol, diwylliannol, economaidd ac amgylcheddol y rhanbarth – gan ganolbwyntio ar faterion gwledig.

2 Trefniadau a Mynychwyr

2.1 Manylion

Archwiliwyd amryw leoliadau, mannau cyfarfod, dyddiadau ac amserau, a'r rheiny y penderfynwyd arnynt sy'n adlewyrchu cyfyngiadau a gofynion yr astudiaeth orau, gan ystyried capasiti, hygyrchedd a'r rhaglen. Roedd manylion digwyddiad Gogledd Cymru fel a ganlyn:

Lleoliad Llanrwst

Man Cyfarfod Canolfan Fusnes a Chynadledda Glasdir

Dyddiad 29 Tachwedd 2018

Amser 13.30 – 16.00

2.2 Y Gymraeg

Darparwyd holl ddeunyddiau'r digwyddiad yn Gymraeg a Saesneg, a gwahoddwyd mynychwyr i gyfranogi yn eu dewis iaith.

I hwyluso hyn, cefnogwyd Arup gan Trosol a ddarparodd wasanaethau cyfieithu ysgrifenedig.

Yn ystod y gweithgareddau grŵp yn y gweithdai, roedd unrhyw un a oedd yn dymuno cyfathrebu yn Gymraeg yn gallu gwneud hynny diolch i wasanaeth cyfieithu ar y pryd, a ddarparwyd gan Trosol hefyd.

2.3 Agenda

Roedd strwythur y gweithdy yn canolbwyntio ar yr eitemau canlynol:

Eitem	Disgrifiad
Cyflwyniadau	Cyflwynwyd tîm y prosiect a gofynnwyd i randdeiliaid nodi eu henw a'u sefydliad yn eu tro, er mwyn helpu'r cyfranogwyr werthfawrogi amrywiaeth ac ystod y diddordebau cysylltiedig. Amlinellwyd manylion y trefniadau ymarferol hefyd.
Yr Astudiaeth	Pennodd Llywodraeth Cymru y cyd-destun ar gyfer yr astudiaeth, gan ddarparu'r cefndir i'r FfDC, yr ymgynghoriad arno, cwmpas ymchwil Arup, ymagwedd at yr ymchwil ardaloedd gwledig a rhaglenni.
Data a thueddiadau	Eglurodd Arup y mathau o ffyrdd y gellir diffinio ardaloedd gwledig yn ogystal â gwybodaeth a nodweddion economaidd, cymdeithasol, diwylliannol ac amgylcheddol lefel uchel, a'r mapiau gofodol a geisiwyd, ac sy'n llywio'r astudiaeth. Mae tueddiadau defnyddiol i ddangos cymariaethau ar hyd rhanbarthau Cymru yn gosod cyd-destun ardal yr astudiaeth cyn cynnal y gweithgareddau rhanddeiliaid.
Diffiniadau data a materion	Gweithgaredd 1 - Ymarferiad 'dotiau gludiog' – fe wnaeth hwn helpu rhanddeiliaid i rannu'u barnau ynglŷn â diffinio a meithrin ardaloedd gwledig, fel ystyriaethau pwysig ar gyfer datblygu'r FfDC.
SWOT	Gweithgaredd 2 – Ymarferiad Cryfderau, Gwendidau, Cyfleoedd a Bygythiadau – fe wnaeth hwn hwyluso trafodaethau am faterion

Eitem	Disgrifiad
	economaidd, cymdeithasol, diwylliannol ac amgylcheddol sy'n berthnasol i'r ardaloedd gwledig yn y rhanbarth a thu hwnt.
Camau Nesaf	Fe wnaeth Arup a Llywodraeth Cymru gloi'r digwyddiad trwy ddiolch i gyfranogwyr am gymryd rhan, gan esbonio sut gallent barhau'n gysylltiedig a beth yw'r camau nesaf ar gyfer yr astudiaeth a'r FfDC. Roedd hyn yn cynnwys y byddai Adroddiad Gweithdy ffeithiol yn cael ei rannu, cyfarfodydd rhanddeiliaid â ffocws yn y dyfodol am brosiectau a chynlluniau, byddai data'n cael ei gasglu i'w gyhoeddi drwy'r Porth Lle, ac Adroddiad Astudiaeth ac amserlen ar gyfer cyhoeddi'r FfDC.

2.4 Cyflwyniad

Roedd cyflwyniad PowerPoint yn cyd-fynd â'r eitemau agenda uchod, yn darparu sbardunau a thestun a delweddau defnyddiol. Cynhwysir copi yn Atodiad A.

2.5 Gweithgareddau

Gofynnwyd i randdeiliaid gyfranogi mewn dau weithgaredd fel rhan o'r gweithdy, ac fe'u disgrifir yn eu tro isod.

2.5.1 Gweithgaredd 1 – Ymarferiad 'dotiau gludiog'

Er mwyn pennu'r meysydd polisi ardaloedd gwledig a'r materion sydd o'r diddordeb mwyaf yn y rhanbarth, a ph'un ai'r FfDC yw'r mecanwaith priodol ai peidio i helpu i fynd i'r afael â'r rhain, roedd sesiwn ryngweithiol yn cynnwys gofyn i randdeiliaid helpu:

- Dewis dangosyddion gwahanol a allai helpu diffinio ardaloedd gwledig orau yng nghyd-destun y rhanbarth;
- Nodi seilwaith economaidd, cymdeithasol, diwylliannol ac amgylcheddol sydd bwysicaf i weithrediad a llwyddiant ardaloedd gwledig yn y rhanbarth; a
- Ph'un a oes unrhyw ffyrdd eraill i ddiffinio ardaloedd gwledig neu seilwaith gwerthfawr i'r rheiny a nodwyd gan Arup a Llywodraeth Cymru.

Yn ystod y gweithgareddau hyn, darparwyd nifer union benodol o ddotiau gludiog i gyfranogwyr i'w gosod ar gyfres o daflenni gweithgareddau, er mwyn cofnodi'u dewisiadau a'u dymuniadau yn briodol.

Darperir copi o'r gweithgareddau wedi'u cwblhau yn Atodiad B.

Rhoddir eglurhad pellach ochr yn ochr â chrynodeb o'r canlyniadau ym Mhennod 3 yr adroddiad hwn.

2.5.2 Gweithgaredd 2 – SWOT

Ffurfiwyd tri grŵp gan y mynychwyr, ac yn eu tro aethant ati i drafod materion gweledig a oedd yn berthnasol i'r rhanbarth mewn perthynas â phob un o'r themâu bras canlynol, sy'n adlewyrchu pedair colofn datblygu cynaliadwy yng Nghymru:

1. Cymdeithasol a Diwylliannol;
2. Economaidd; ac
3. Amgylcheddol.

Cafodd y sesiynau eu hwyluso a'u nodi'n ysgrifenedig er mwyn helpu annog trafodaeth a chofnodi'r materion wrth iddynt gael eu codi.

Treuliodd bob grŵp rhwng 20 a 30 munud yn trafod pob un o'r themâu.

Darperir ffotograffau o'r ymarferiad a chofnodion o'r allbynnau yn Atodiad C, a rhoddir crynodeb o'r trafodaethau ym Mhennod 4 yr adroddiad hwn.

2.6 Cyfranogwyr

2.6.1 Mynychwyr

Fe wnaeth 13 o gyfranogwyr fynychu'r gweithdy, yn cynrychioli'r sefydliadau a ganlyn:

- Cartrefi Cymunedol Cymru
- Cymdeithas Cludiant Cymunedol
- Dŵr Cymru Welsh Water
- Dyfodol i'r Iaith
- Hafren Dyfrdwy
- Cyngor Sir Ynys Môn
- Cyfoeth Naturiol Cymru
- Heddlu Gogledd Cymru
- Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol
- Grŵp Tai Pennaf
- Ffermydd a Gerddi Cymdeithasol

Cynhwysir copi o'r gofrestr digwyddiadau yn Atodiad CH.

2.6.2 Ymddiheuriadau

Roedd y rhai a gafodd wahoddiad ond nad oeddent yn gallu mynychu yn cynnwys:

- Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ynys Môn a Gwynedd
- Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr
- Ymgyrch Diogelu Cymru Wledig
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy
- Chwaraeon Cymru
- Sefydliad Bevan
- Comisiynydd y Gymraeg
- Cymdeithas Chwaraeon Cymru
- Prifysgol Glyndŵr Wrecsam

3 Canlyniadau Gweithgaredd 1 – ymarferiad 'dotiau gludiog'

Gellir gweld holl allbynnau'r gweithgaredd hwn yn Atodiad B, a darperir crynodeb isod.

3.1 Diffinio Ardaloedd Gwledig yng Nghymru

Gofynnwyd i gyfranogwyr osod eu dot gludiog o fewn rhes i gynrychioli'u dewis orau o ran pa ddangosyddion sy'n helpu i ddiffinio ardaloedd gwledig yng Ngogledd Cymru orau. Roedd cyfranogwyr yn gallu dewis y pum opsiwn yr oeddent yn eu ffafrio o un ar ddeg o opsiynau.

Mae'r canlyniadau, fel y'u dangosir yn llawn yn Atodiad B, yn dangos bod pob un ac eithrio un o'r opsiynau gwahanol wedi'u dewis o leiaf unwaith, ond gyda chonsensws amlwg fod rhai mathau o ddangosyddion yn cael eu hystyried yn bwysicach na rhai eraill ar gyfer y cyfranogwyr.

At ddibenion yr adroddiad hwn, darparwyd cyfanswm cyfrifiad er mwyn dangos y dewisiadau. Mae hyn yn ceisio helpu hysbysu Llywodraeth Cymru ynghylch pa ddangosyddion sy'n diffinio ardaloedd gwledig orau yn y rhanbarth. Dangosir hyn isod:

Indicators	Number of times selected
Dwysedd poblogaeth / teneurwydd trefol	10
Dwysedd cyflogaeth	5
MALlC Mynediad at Wasanaethau	11
Sectorau cyflogaeth gwledig	7
Pellter teithio i'r gwaith / ardaloedd teithio i'r gwaith	8
Pellter at gefnffordd	6
Cwmpas band eang	4
Maint cwmnïau / cyfran o BBaChau	2
Cyllid UE / Buddsoddiad cyfalaf / NUTS3	1
Tir amaethyddol	10
Topograffeg	0

Mae'r pum dangosydd uchaf sy'n diffinio ardaloedd gwledig orau yn y rhanbarth yn cynnwys:

1. MALlC Mynediad at Wasanaethau;
2. Dwysedd poblogaeth / teneurwydd trefol;
2. Tir amaethyddol;
4. Pellter teithio i'r gwaith / ardaloedd teithio i'r gwaith; a
5. Sectorau cyflogaeth gwledig.

3.2 Meithrin Ardaloedd Gwledig yng Nghymru

Gofynnwyd i gyfranogwyr osod eu dot gludiog o fewn rhes i gynrychioli orau eu dewis o ran pa seilwaith economaidd, cymdeithasol, diwylliannol ac amgylcheddol sydd bwysicaf i weithrediad a llwyddiant ardaloedd gwledig yng Ngogledd Cymru. Roedd cyfranogwyr yn gallu dewis y pum opsiwn yr oeddent yn eu ffafrio o dri ar ddeg o opsiynau.

Mae'r canlyniadau, fel y'u dangosir yn llawn yn Atodiad B, yn dangos bod pob un ac eithrio un o'r opsiynau gwahanol wedi'u dewis o leiaf unwaith, ond gyda chonsensws amlwg fod rhai mathau o seilwaith yn cael eu hystyried yn bwysicach na rhai eraill ar gyfer y cyfranogwyr.

At ddibenion yr adroddiad hwn, darparwyd cyfanswm cyfrifiad er mwyn dangos y dewisiadau. Mae hyn yn ceisio helpu hysbysu Llywodraeth Cymru ynghylch pa fathau o seilwaith sy'n cael eu gwerthfawrogi neu'u blaenoriaethu fwyaf o fewn ardaloedd gwledig orau yn y rhanbarth. Dangosir hyn isod:

Mynediad at…	Nifer o weithiau y dewiswyd
Tai fforddiadwy	11
Cymorth a chyllid i fusnes	6
Addysg	9
Gofal iechyd	3
Band eang cyflymder uchel	5
Marchnadoedd rhyngwladol	1
Cyflogaeth / swyddi lleol	11
Trafnidiaeth gyhoeddus	6
Tai preifat	1
Marchnadoedd rhanbarthol yn y DU ac Iwerddon	1
Llety rhent	0
Siopau a gwasanaethau (e.e. siop cyfleustra, swyddfa'r post a banc ac ati)	9
Cefnffyrdd	1

Mae'r pum math uchaf o seilwaith yr ystyrir mai nhw yw'r pwysicaf i weithrediad a llwyddiant ardaloedd gwledig yn y rhanbarth yn cynnwys:

1. Tai fforddiadwy

1. Cyflogaeth/ swyddi lleol

3. Addysg

3. Siopau a gwasanaethau (e.e. siop cyfleustra, swyddfa'r post a banc ac ati)

4. Trafnidiaeth gyhoeddus

5. Cymorth a chyllid i fusnes

3.3 Cyfraniadau ychwanegol

Anogwyd cyfranogwyr i rannu unrhyw feddyliau pellach ynglŷn ag unrhyw ddangosyddion neu seilwaith a allai helpu diffinio neu feithrin ardaloedd gwledig. Dangosir y canlyniadau yn llawn yn Atodiad B a nododd rhanddeiliaid y pwyntiau canlynol yn ysgrifenedig mewn ymateb:

1. Llai tebygol i hawlio budd-daliadau oherwydd (yn rhy falch)
2. Perifferoldeb (nid gwledigrwydd o hyd)
3. Cyfleusterau hamdden
4. Mynediad at fand eang
5. Lleoedd gweithredol i fyw a gweithio
6. Ymdeimlad o unigedd
7. Ynysig / unig
8. Adnoddau naturiol a'u buddion / gwerth i'r gymdeithas
9. Dibyniaeth ar geir
10. Tlodi cudd / wedi'i gelu
11. 'Stryd Fawr' fywiog
12. Ymdeimlad o gymuned yn fwy o lawer yn aml mewn ardaloedd gwledig
13. Hunangyflogaeth / micro nid Busnesau Bach a Chanolig (BBaChau)
14. Mynediad rhwydd i fannau gwyrdd ar gyfer hamdden
15. Cyfraddau marwolaeth yn uwch na chyfraddau geni
16. Dros 50% yn siaradwyr Cymraeg
17. Diffyg trafnidiaeth gyhoeddus
18. Tlodi trafnidiaeth (costau tanwydd uwch mewn ardaloedd gwledig, diffyg trafnidiaeth gyhoeddus a nifer sylweddol o ddeiliaid tai heb gar
19. Cyflog wythnosol isel, gwaith rhan-amser a gwerth ychwanegol gros fesul swydd, procsïaid posibl

4 Canlyniadau Gweithgaredd 2 - SWOT

Cafodd pobl eu hannog i ystyried Cryfderau / Gwendidau fel rhai ‘Cyfredol’ a Chyfleoedd / Bygythiadau fel rhai yn y ‘Dyfodol’.

Hwyluswyd trafodaethau SWOT a gwnaethpwyd nodiadau er mwyn helpu cofnodi pob un o’r pwyntiau a godwyd ac a rannwyd. Cyflwynir y rhain yn yr adrannau isod.

Darperir y dadansoddiad o’r SWOT yn Adroddiad yr Astudiaeth ar wahân.

Darperir ffotograffau o’r allbynnau a’r trafodaethau yn Atodiad C.

Mae Adran 4.4 yn rhoi crynodeb a throsolwg rhanbarthol.

4.1 Cymdeithasol a Diwylliannol

CRYFDERAU	GWENDIDAU
• Gwydnwch cymunedol a hunangymorth • Iaith • Defnyddio adnoddau naturiol yn gynaliadwy • Mynediad i fannau gwyrdd a’r amgylchedd naturiol • Ymglymiad cymunedol wrth greu cyfleoedd • Ardaloedd gwledig yn bwysig i ddiwylliant Cymru a’r Gymraeg	• Tai wedi’u hynysu oddi wrth gyfleusterau a gwasanaethau cymunedol • Darparu tai – disgwyliadau cymuned o ran pethau nad ydynt yn cael eu gwireddu • Twristiaeth – cyfyngiadau ymarferol yn erbyn manteision • Dim gwarchodaeth ddigonol i’r Gymraeg mewn ardaloedd gwledig – perthnasol i gynllunio • Twristiaeth a theithio i ganolfannau croeso yn dibynnu ar yrru (car) • Canolfannau seilwaith cerbydau trydan ar gefnffyrdd – i ffwrdd oddi wrth ardaloedd gwledig

CYFLEOEDD	BYGYTHIADAU
• Swyddogion prosiectau cymunedol • Dylai'r FfDC gefnogi gwarchodaeth barhaus i gymunedau gwledig • Adeiladu ar gyfer bywyd – cymunedau cryf • Adeiladwyr tai lleol a hunanadeiladu • Gwasanaethau ac amwynderau yn bwysig i iechyd a lles, ac yn helpu lleihau effaith ar wasanaethau iechyd • Seilwaith gwefrio trydan • Ymagwedd o'r gwaelod i'r brig at ddatblygu e.e. rhwydwaith cyd-gynhyrchu • Cymunedau â demograffeg oedran eang / cymunedau a gollwyd wedi'u cefnogi gan bolisi cynllunio sy'n hollbwysig i gymunedau llewyrchus • Aneddiadau penodol i fath angenrheidiol o dai sydd eu hangen mewn ardaloedd • Cynllunio yn cefnogi ac yn hwyluso gwasanaethau gwledig a hyfywedd parhaus • Gallai'r model cynhyrchu ynni datganoledig gael ei wneud yn haws • Pa mor dda yw'r cyhoeddusrwydd i'r rhaglen ynni cymunedol – dysgu drwy enghraifft	• Ewyllys cymunedol – dod o hyd iddo, ac yn brydlon • Ardaloedd gwledig yn troi yn bentrefi cymudo – tanseilio cymunedau llewyrchus • Bygythiad i iaith a diwylliant • Diffyg gwasanaethau a thai gydag allfudo o ardaloedd gwledig • Mwy o lwybrau trafnidiaeth – gwanhau'r dirwedd • Cyfyngiadau seilwaith – mwy o wefrio trydan = mwy o angen am ynni • Poblogaeth yn heneiddio a dibyniaeth ar geir = unigedd, unigrwydd a materion iechyd • Mannau gwyrdd mewn perchnogaeth breifat a lles • Gwahaniaethau yn rhanbarthol – Gogledd-ddwyrain a Gogledd-orllewin Cymru

Trafodwyd Ysgogiadau a Rhwystrau cynllunio hefyd (sef cyfleoedd, mecanweithiau neu gyfyngiadau i bolisi cynllunio llwyddiannus a system rheoli datblygu), a chodwyd y materion canlynol:

Ysgogiadau:

- Trafodaethau ynglŷn â budd-daliadau tai a diffyg budd-daliadau
- Hawl i wasanaethau tai
- Ymgysylltu â grwpiau sy'n anodd eu cyrraedd
- Beth sy'n ysgogi lle llwyddiannus – e.e. seilwaith a gwasanaethau

Rhwystrau:

- Diffyg dealltwriaeth o'r broses gynllunio
- Gwrthwynebiad i ddatblygu yn aml yn 'gweiddi'n uwch' na chefnogwyr

- Targedau tai a'r hyn y gellir ei gyflawni yn cael gormod o ffocws
- Ymagwedd at greu lleoedd – beth yw'r man cychwyn – ysgolion, tai

Trafodwyd blaenoriaethau ar gyfer y FfDC, a daeth y pwyntiau allweddol canlynol i'r amlwg:

- Dealltwriaeth gymunedol o'r broses gynllunio / FfDC – yn gynnar yn y broses nid wrth wneud cais cynllunio'n unig
- Cydweithio rhwng sectorau e.e. amgylcheddol, iechyd a gofal cymdeithasol
- Sensitifrwydd ieithyddol mewn ardaloedd
- Llai o ddyrannu gyda sicrwydd cyflawni
- Symud i ffwrdd oddi wrth ddatblygwyr preifat yn darparu'r holl dai

4.2 Economaidd

CRYFDERAU	GWENDIDAU
• Porthladdoedd • Y Gymraeg • Amaethyddiaeth a gefnogir gan y gymuned • Busnesau Bach a Chanolig (BBaChau) rhyngwladol yn seiliedig ar ddigidol • Seilwaith digidol • Mudiadau cymunedol ac arfer da • Diwydiant ffilm a theledu (cyfryngau)	• Diboblogi a hyfywedd • Rhentu / prynu tai • Mae trafnidiaeth yn ddrud • Dulliau ac amcangyfrifon twf tai • Prynwyr a buddsoddwyr cyfoethog o'r tu allan • Angen incymau uchel • Pobl ifanc • Seilwaith gwledig • Mae grymoedd y farchnad yn methu • Amaethyddiaeth ar raddfa fawr a swyddi amaeth • Nid yw amaethyddiaeth yn llafurddwys • Effeithiau ar yr amgylchedd • Ffermydd mawr yn llyncu'r grantiau i gyd • Gweithredu o'r brig i'r gwaelod

CYFLEOEDD	BYGYTHIADAU
• Cydweithrediaeth dai • Cynllunio fel galluogwr iaith • Grwpiau cymunedol yn gweithio i helpu • Angen canolbwyntio ar leoedd yn hytrach na'r 'gwledig' • FfDC yn gyfle i fuddsoddi • Ymyrraeth gyhoeddus ar gyfer cydraddoldeb • Twristiaeth werdd • Swyddi 'gwledig' y mae pobl eisiau eu gwneud • Adolygiad ar ôl Brexit o'r defnydd o dir • Ynys ynni • Pysgota – dim allforio'n unig • Diwydiant adeiladu • Mae'r amgylchedd gweithio yn newid • Awtomeiddio ac uwchsgilio • Gwastraff – economi gylchol	• Demograffeg gyfan • Cyswllt i'r fframwaith rheoli tir • Sgiliau • Cyfraddau cadw • Cwotâu pysgota

Trafodwyd Ysgogiadau a Rhwystrau cynllunio hefyd, a chodwyd y materion canlynol (bob un ohonynt yn ysgogiadau):

- % o ddeunyddiau wedi'u hailgylchu
- Tai i weithwyr gwledig yn allweddol i economi lwyddiannus
- Polisi ar gyfer ardaloedd Cymraeg eu hiaith – pa lefel / sut beth yw hyn?
- Ardaloedd sensitifrwydd iaith
- Asesiadau iaith
- Cynllunio amaethyddol a chaniatadau

Trafodwyd blaenoriaethau ar gyfer y FfDC, a daeth y pwyntiau allweddol canlynol i'r amlwg:

- Gwledig fel gair cynllunio
- Perifferoldeb yn erbyn Gwledigrwydd – mae'r ardaloedd yn wynebu llawer o'r un materion
- Adolygiad o ddiffiniad o amaethyddol
- Cynllunio yn gyson ag egwyddorion
- Mathau gwledig traddodiadol ac arfordirol

4.3 Amgylcheddol

CRYFDERAU	GWENDIDAU
• Incwm o dwristiaeth werdd • Topograffeg • Rheolaeth gynaliadwy ar adnoddau naturiol • Ynni dŵr / llanw – ased rhad ac am ddim – ystyried bioamrywiaeth	• Llawer o adeiladau rhestredig ac yn ddrud i'w rhedeg • Cofrestriadau tanciau septig – rhwydwaith preifat anhysbys i raddau helaeth • Cynllunio sy'n canolbwyntio llai ar gymunedau • Ffocws ar weithio tymhorol • Economi wledig yn canolbwyntio ar ddiwydiannau amaethyddol a bach
CYFLEOEDD	**BYGYTHIADAU**
• Sgiliau ac addysg mewn crefftau / swyddi traddodiadol • Cartrefi cynaliadwy trwy ddatblygu a ganiateir • Cyflenwadau dŵr preifat • Ailddefnyddio adeiladau presennol • Dod o hyd i adeiladau rhestredig a hyblygrwydd ar gyfer eu hailddefnyddio • Economi gylchol e.e. ynni o wastraff • Dylai'r fframwaith polisi ddeall naws bywyd gwledig • FfDC yn cyfleu cyfleoedd amgylcheddol • BBaChau yn hyrwyddo swyddi o ansawdd uchel • Ailystyried modelau amgylcheddol derbyniedig • Rhoi ail ffocws ar gyllid yn y dyfodol ar ôl Brexit • Ymyrraeth a buddsoddiad mewn ardaloedd gwledig – ei gael yn iawn • Grantiau / benthyciadau yn gweithio gyda'r system gynllunio • Egwyddor economi gylchol yn cael ei chefnogi • Cefn gwlad yn erbyn ucheldir – ble mae'r ffocws	• Perthynas rhwng y FfDC a rheoli tir ar ôl Brexit • Camsyniad o'r system gynllunio mewn ardaloedd gwledig • Mae mwy o gyfyngiadau i fynd i'r afael â nhw wrth ddatblygu mewn ardaloedd gwledig yn rhwystr • Ansawdd dŵr a dwysáu amaethyddiaeth • Toriadau cyllido yn rhwystr rhag arloesi • Perygl llifogydd • Brexit a thoriadau mewn buddsoddiad • Cadw sgiliau a hyrwyddo gyrfaoedd • Mae golwg rhy syml a delfrydol o ardaloedd gwledig yn rhwystr rhag datblygu

Trafodwyd Ysgogiadau a Rhwystrau cynllunio hefyd, a chodwyd y materion canlynol:

Ysgogiadau:

- Hawliau datblygu a ganiateir mewn ardaloedd gwledig e.e. addasu ysguboriau
- Data'n ymwneud â thrin gwastraff
- Cydbwysedd mewn lles cenedlaethau'r dyfodol – nid economaidd yn unig

Rhwystrau:

- Adeiladau rhestredig yn cael eu gweld fel rhywbeth negyddol gyda'u hailddefnyddio
- Myth yw ei bod hi'n anoddach cael caniatâd cynllunio mewn ardaloedd gwledig

Trafodwyd blaenoriaethau ar gyfer y FfDC, a daeth y pwyntiau allweddol canlynol i'r amlwg:

- Defnyddio Systemau Draenio Cynaliadwy (SDCau)
- Seilwaith i gefnogi datblygu yn gynyddol
- Mwy penodol ynghylch seilwaith amgylcheddol ac ar ba lefel – datganiadau ardal
- Angen gwerthfawrogi / deall amrywiadau yn yr economi wledig
- Mae cynllunio mewn ardaloedd gwledig yn galluogi ac yn ymyrryd / ymateb i'r farchnad
- Angen am ddatblygu economaidd mewn ardaloedd gwledig
- A yw'r amgylchedd yn chwarae rôl mor bwysig â'r economi, cymdeithas a diwylliant

4.4 Crynodeb: Trosolwg Rhanbarthol

4.4.1 Pwyntiau allweddol

Roedd y deg o bwyntiau allweddol a godwyd gan randdeiliaid â buddiant yn yr ardaloedd gwledig yn rhanbarth Gogledd Cymru fel a ganlyn:

1. Ceir gwydnwch cryf a bywiogrwydd, ond mae hyn yn cael ei fygwth gan ail gartrefi, allfudo a mewnlifiad y boblogaeth sy'n cymudo
2. Mae'r Gymraeg yn ased diwylliannol cryf mewn cymunedau gwledig ond mae dan fygythiad gyda'r newidiadau yn y boblogaeth
3. Mae cyfle i gynnwys cymunedau ac ar gyfer datblygiadau / mentrau sy'n cael eu harwain gan y gymuned drwy'r broses gynllunio
4. Ceir mynediad da at fannau gwyrdd a'r amgylchedd naturiol o ansawdd uchel
5. Mae angen i dai gael eu cysylltu'n well â chyfleusterau a gwasanaethau cymunedol, a dylai mwy gael eu darparu gan adeiladwyr a phobl leol
6. Mae twristiaeth yn ysgogwr economaidd pwysig
7. Ceir dibyniaeth ar y car preifat, ac mae angen seilwaith gwefrio cerbydau trydan mewn ardaloedd gwledig yn y dyfodol
8. Mae angen mynd i'r afael ac unigedd, unigrwydd a mynediad at wasanaethau iechyd o ystyried newidiadau yn y boblogaeth sy'n heneiddio, a diffyg cyllid i gefnogi gofal cymdeithasol / cyfleusterau a gwasanaethau cymunedol
9. Mae cyfleoedd i arallgyfeirio gyda'r economi gylchol mewn gwastraff yn ogystal â physgota masnachol gwell a chynhyrchu ynni adnewyddadwy
10. Bydd awtomeiddio diwydiannau ac uwchsgilio pobl leol yn bwysig yn y dyfodol

4.4.2 Sut gallai neu sut dylai'r FfDC helpu'r ardaloedd gwledig

Awgrymodd rhanddeiliaid y gallai neu y dylai'r FfDC helpu ardaloedd gwledig i raddau helaeth yn y deg ffordd ganlynol:

1. Gwarchod amaethyddiaeth a chefnogaeth i gyfleoedd rheoli tir a chymunedau amaethyddol
2. Gallai cynhyrchu trydan wedi'i ddatganoli, gyda mentrau'n cael eu harwain gan y gymuned, helpu i fynd i'r afael â thlodi tanwydd
3. Mae angen mwy o addysg ynglŷn â'r broses gynllunio a materion gwledig er mwyn mynd i'r afael â chamddealltwriaeth neu ddryswch ynglŷn â'r modd y gall cynllunio gefnogi datblygu gwledig.
4. Mae angen gwneud mwy i ymgysylltu â grwpiau sy'n anodd eu cyrraedd mewn ardaloedd gwledig
5. Hyblygrwydd i gwrdd â thargedau tai a darparu'r mathau iawn o dai, gan gynnwys ailddefnyddio a datblygu a ganiateir yn ymestyn i adeiladau rhestredig ac adeiladau amaethyddol yn y drefn honno.
6. Mae angen i greu lleoedd ganolbwyntio'n well ar ddatblygu cymunedau mewn ardaloedd gwledig, wedi'i gysylltu â thai a wasanaethir gan gyfleusterau a gwasanaethau, gan gynnwys ystyried dŵr preifat, ynni a SDCau
7. Mae angen i ddatblygu helpu i warchod y Gymraeg a chynyddu'r defnydd ohoni
8. Dylai'r system gynllunio helpu i warchod cymunedau gwledig a pherifferol drwy alluogi mwy o reolaeth ar dai, er enghraifft drwy atal mewnlifiad perchnogion ail gartrefi a buddsoddwyr yn bygwth y boblogaeth frodorol
9. Cefnogi twristiaeth werdd a datblygu economaidd mewn ardaloedd gwledig
10. Bydd cadw pobl leol trwy gynhyrchu cyflogaeth, arallgyfeirio diwydiant a chaniatáu amgylcheddau gweithio hyblyg yn bwysig yn y dyfodol

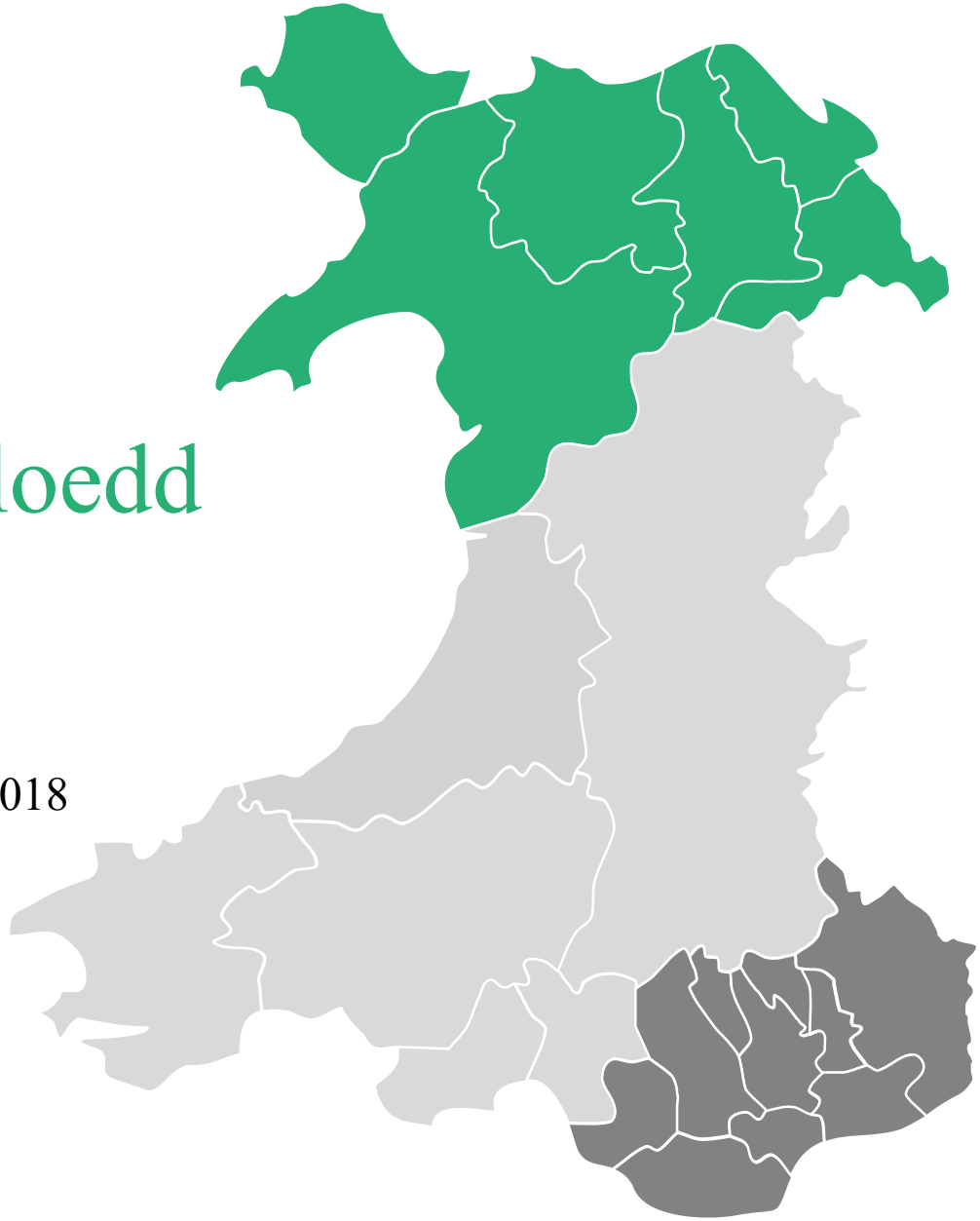
Bydd y blaenoriaethau ac awgrymiadau hyn mewn perthynas â beth allai / ddylai'r FfDC wneud yn cael eu harchwilio yn fanylach drwy'r Adroddiadau SWOT ehangach sydd i'w paratoi ochr yn ochr â'r Adroddiad Cryno Gweithdy hwn.

Atodiad A

Cyflwyniad Gweithdy
Ardaloedd Gwledig Gogledd Cymru

FfDC
Gweithdy Ardaloedd Gwledig

Gogledd Cymru / 29 Tachwedd 2018

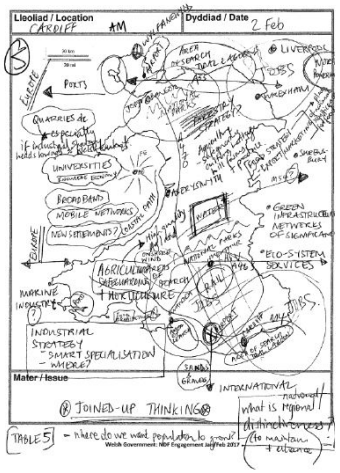
Llywodraeth Cymru
Welsh Government

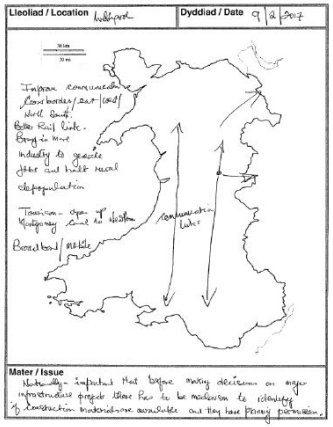
ARUP

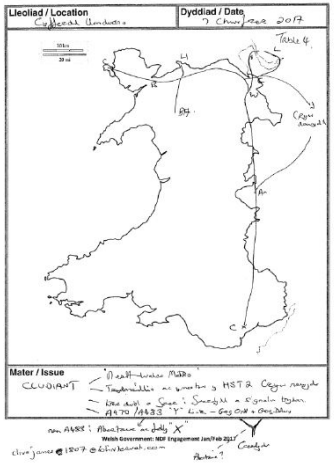
Agenda

1. Cyflwyniadau
2. Yr Astudiaeth
3. Data a thueddiadau
4. Diffiniadau a materion data

   Egwyl
5. SWOT
6. Camau nesaf
7. Diwedd

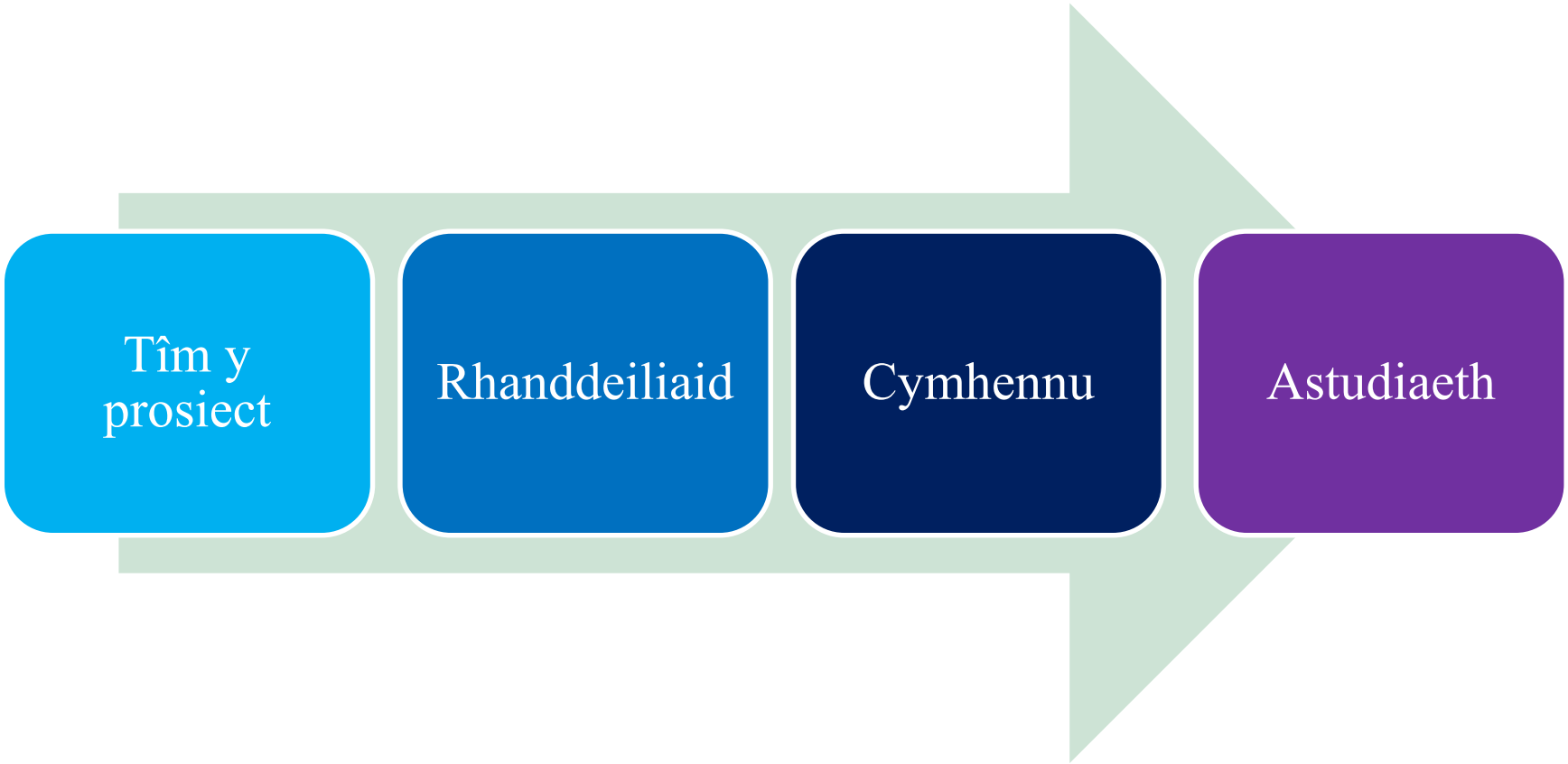

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

ARUP

Cyflwyniadau

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

ARUP

Yr Astudiaeth

Polisi Cynllunio Cymru
Fframwaith Datblygu Cenedlaethol
Planning Policy Wales and the
National Development Framework

- Fframwaith Datblygu Cenedlaethol (FfDC)
- Ymgynghoriad y FfDC
- Cwmpas yr Ymchwil
- Rhanbarthau'r FfDC
- **Ardaloedd Gwledig**
- Astudiaeth i'w gwblhau ym mis Chwefror 2019

Planning in Wales

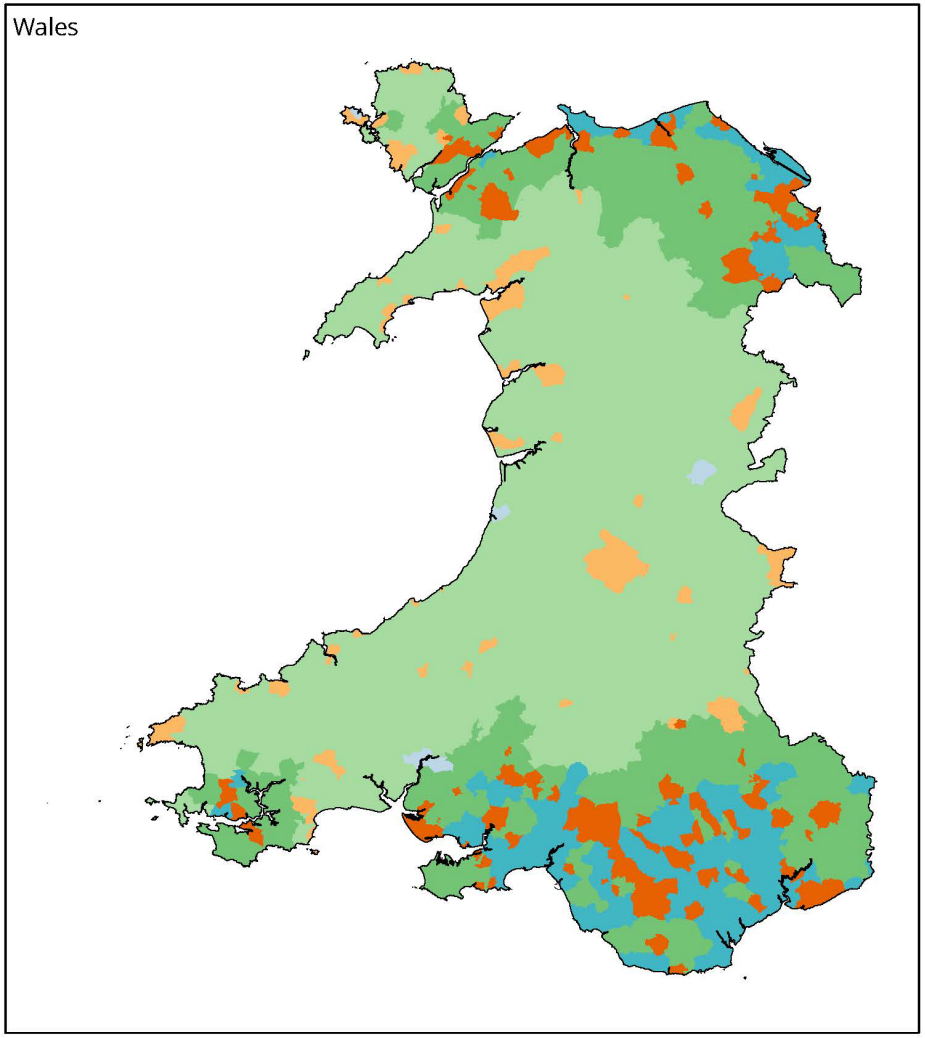
Llywodraeth Cymru
Welsh Government

ARUP

Data a Mapiau Gofodol

Economaidd	Cymdeithasol a Diwylliannol	Amgylcheddol
Cyflogaeth	Poblogaeth	Parciau Cenedlaethol
Diweithdra	Mynediad i wasanaethau	Dynodiadau
Gwerth ychwanegol gros	MALlC	Ardaloedd rheoli ansawdd aer (AQMA)
Cynnyrch domestig gros	Y Gymraeg	Adeiladau rhestredig
Gwaith yn y sector sylfaenol: ○ Pysgota ○ Ffermio ○ Echdynnu mwynau ○ Cloddio	Dull o deithio i'r gwaith	Ardaloedd lle ceir perygl o lifogydd
	Cyflawniad addysgol	Ynni adnewyddadwy
	Ffyrdd a rheilffyrdd	Tir amaethyddol

Rural-Urban Classification for Lower Layer Super Output Areas (LSOAs), 2011

Rural-urban classification

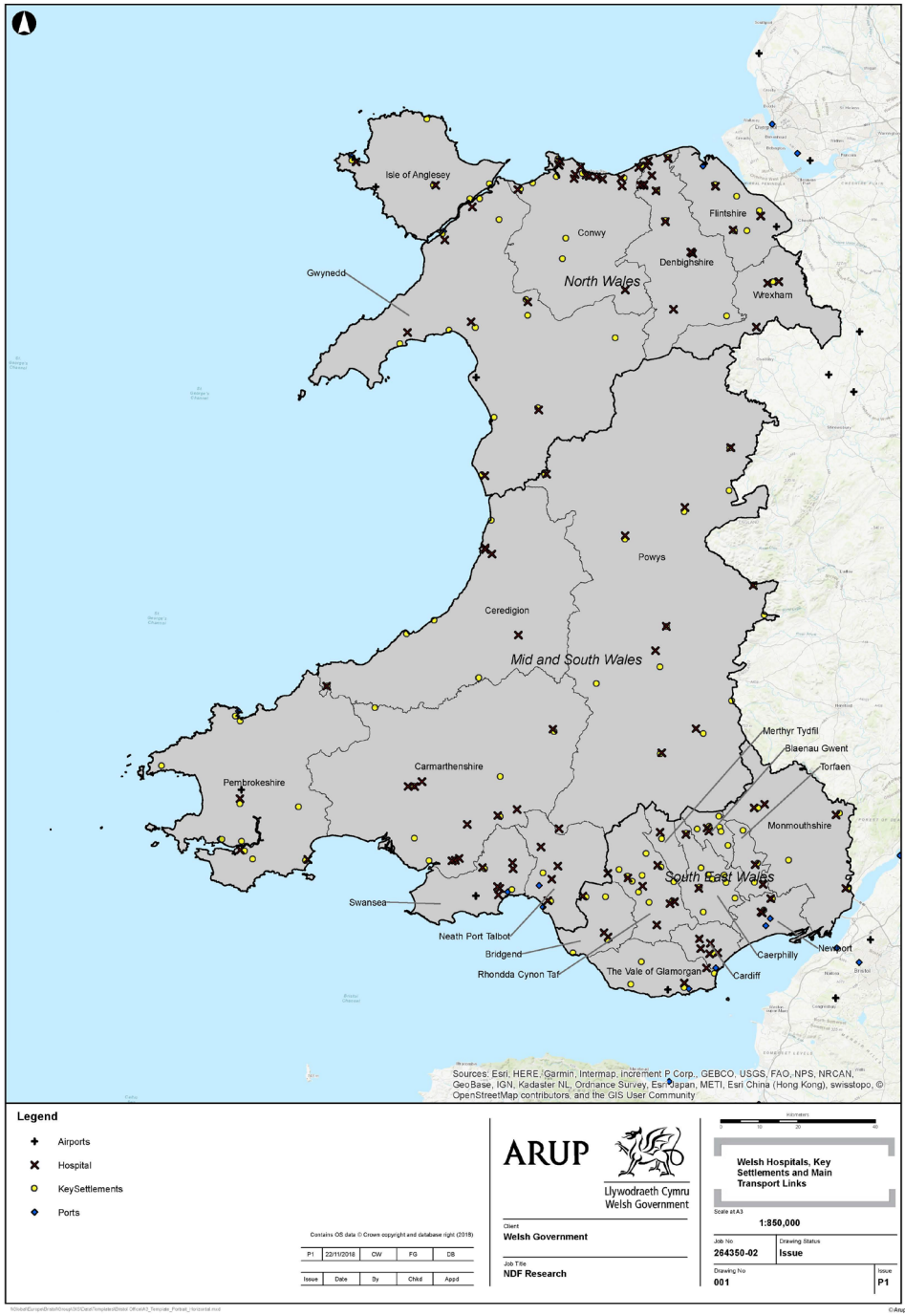
Urban major conurbation	Rural town and fringe
Urban minor conurbation	Rural town & fringe in a sparse setting
Urban city and town	Rural village
Urban city & town in a sparse setting	Rural village in a sparse setting

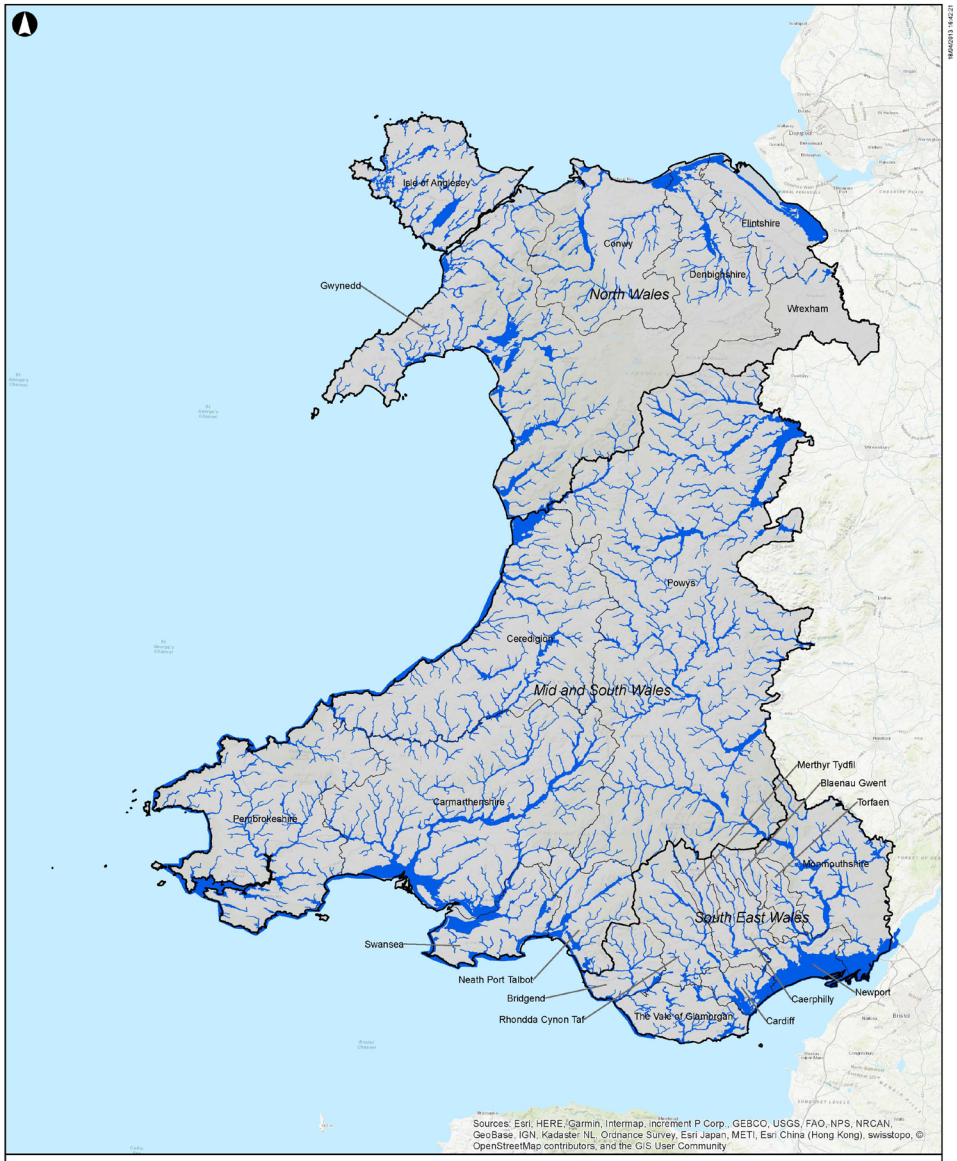
The Rural-Urban Classification is a Government Statistical Service product developed by the Office for National Statistics; the Department for Environment, Food and Rural Affairs; the Department for Communities and Local Government; and the Welsh Assembly Government, in collaboration with Sheffield and Nottingham Universities.

Source: Office for National Statistics licensed under the Open Government Licence v.3.0.

Contains OS data © Crown copyright 2017

A3

Legend

- Flood Alert Area
- WelshRegions
- Welsh County

Contains OS data © Crown copyright and database right (2018)

P1	21/11/2018	CW	FG	DB
Issue	Date	By	Chkd	Appd

ARUP

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Client
Welsh Government

Job Title
NDF Research

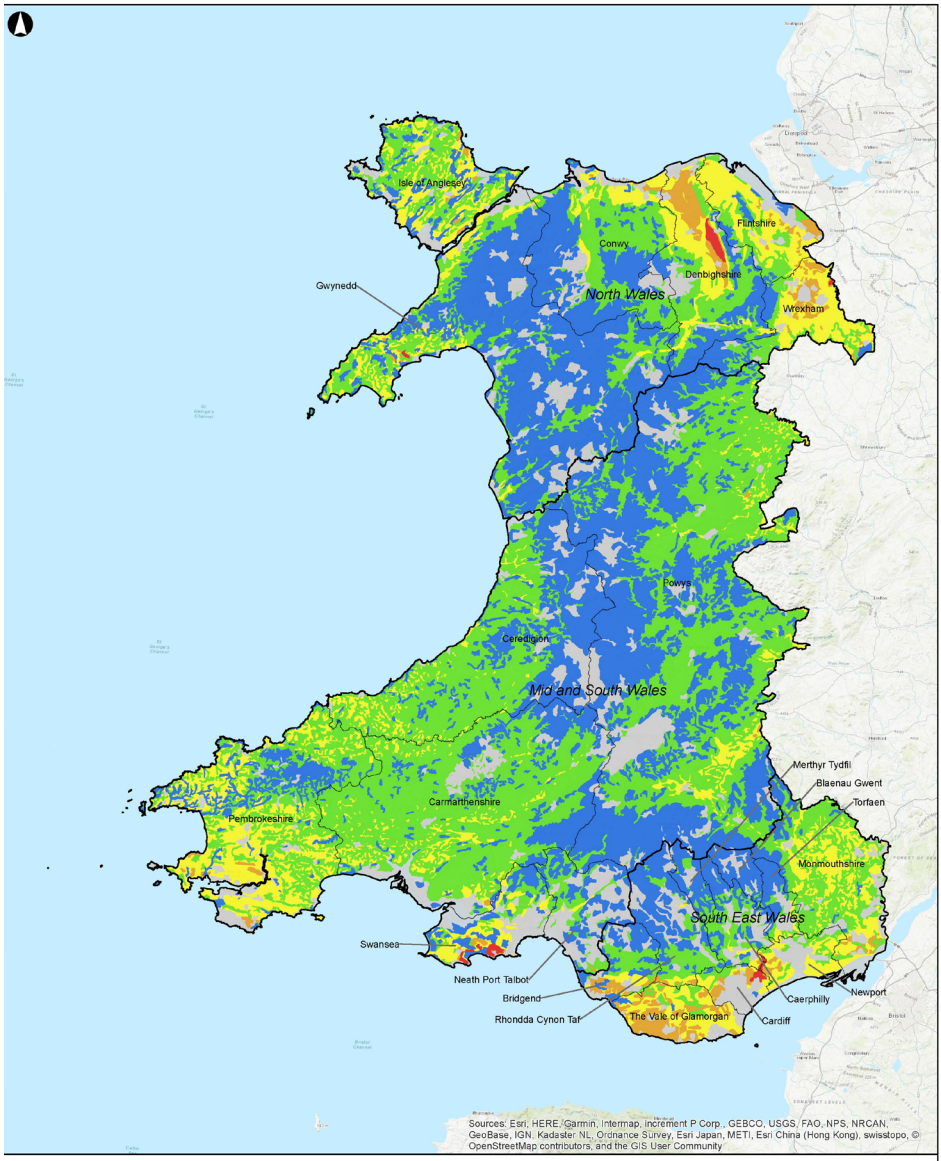
Flood Alert Areas

Scale at A3
1:850,000

Job No	Drawing Status
264350-02	**Issue**

Drawing No	Issue
001	**P1**

© Arup

Legend

- Non-Agricultural
- Grade 1
- Grade 2
- Grade 3
- Grade 4
- Grade 5

Contains OS data © Crown copyright and database right (2018)

P1	21/11/2018	CW	FG	DB
Issue	Date	By	Chkd	Appd

ARUP

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Client
Welsh Government

Job Title
NDF Research

Welsh Agricultural Land Classification

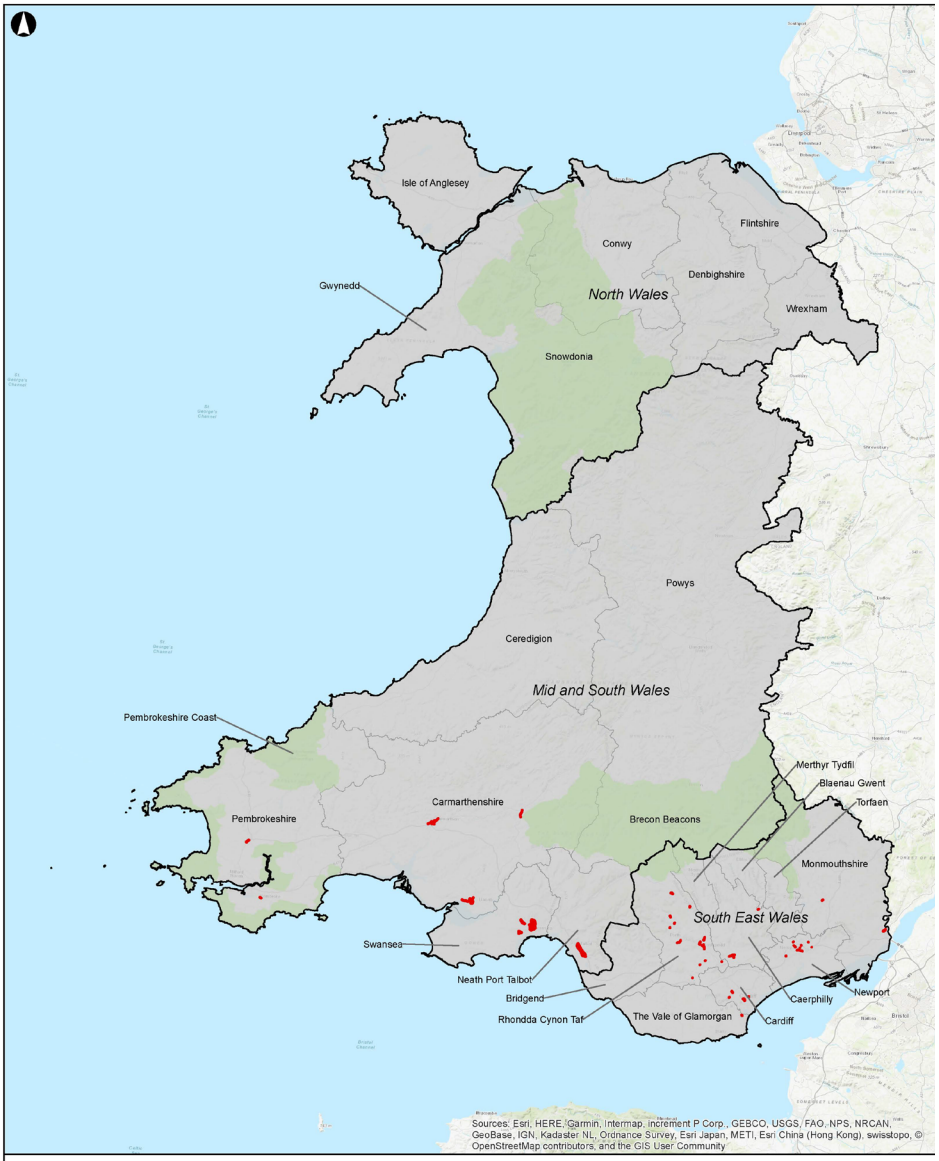
Scale at A3
1:850,000

Job No	Drawing Status
264350-02	**Issue**

Drawing No	Issue
001	**P1**

© Arup

A3

Legend

- AQMA
- National Park
- Welsh County

© Crown copyright and database rights licensed under Defra's Public Sector Mapping Agreement with Ordnance Survey licence No. 100022861and the Land and Property Services Department (Northern Ireland) MOU266. See also OS Open Data.

P1	20/11/2018	CW	FG	DB
Issue	Date	By	Chkd	Appd

ARUP

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Client
Welsh Government

Job Title
NDF Research

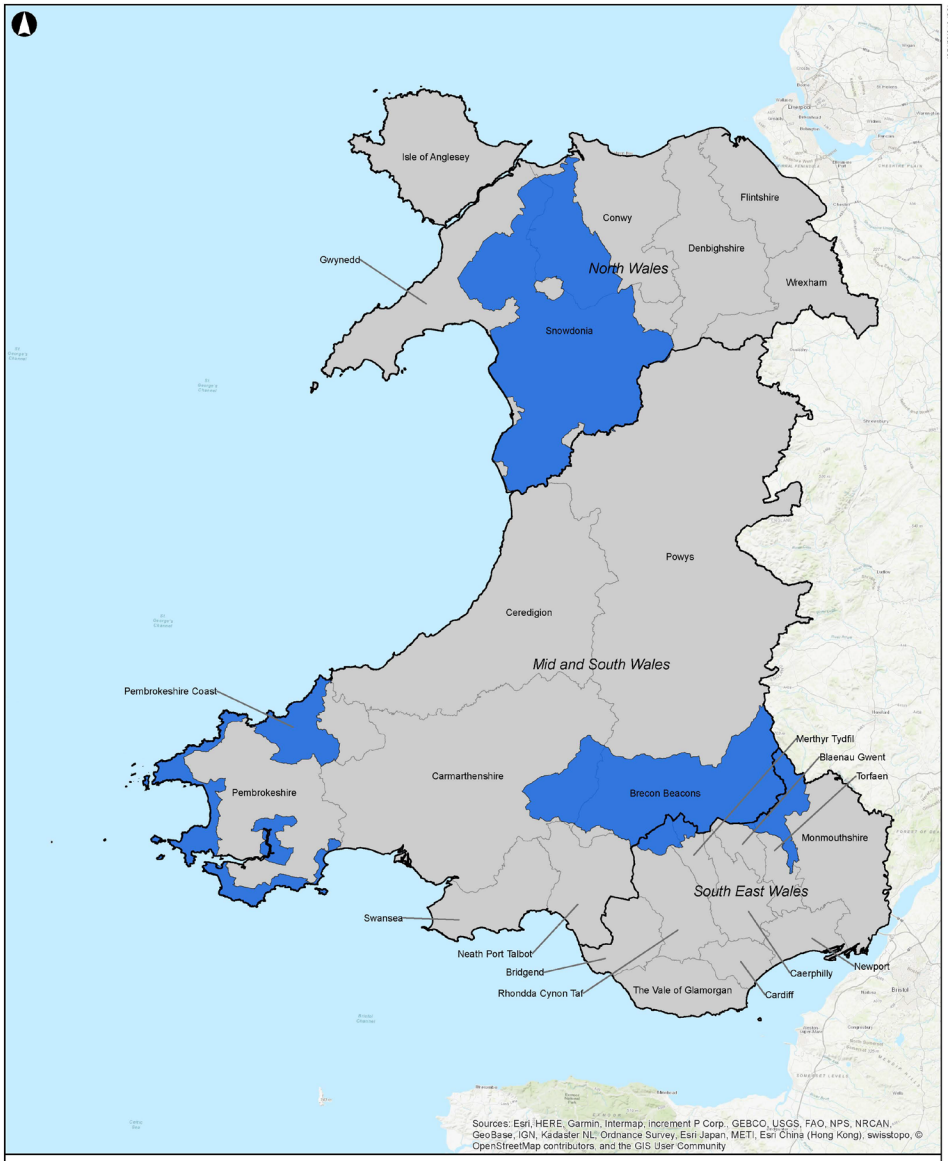
Kilometers
0 10 20 40

Air Quality Management Areas

Scale at A3
1:850,000

Job No	Drawing Status
264350-02	**Issue**

Drawing No	Issue
001	**P1**

Legend

- National Park
- Welsh County
- Welsh Region Boundary

Contains OS data © Crown copyright and database right (2018)

P1	20/11/2018	CW	FG	DB
Issue	Date	By	Chkd	Appd

ARUP

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Client
Welsh Government

Job Title
NDF Research

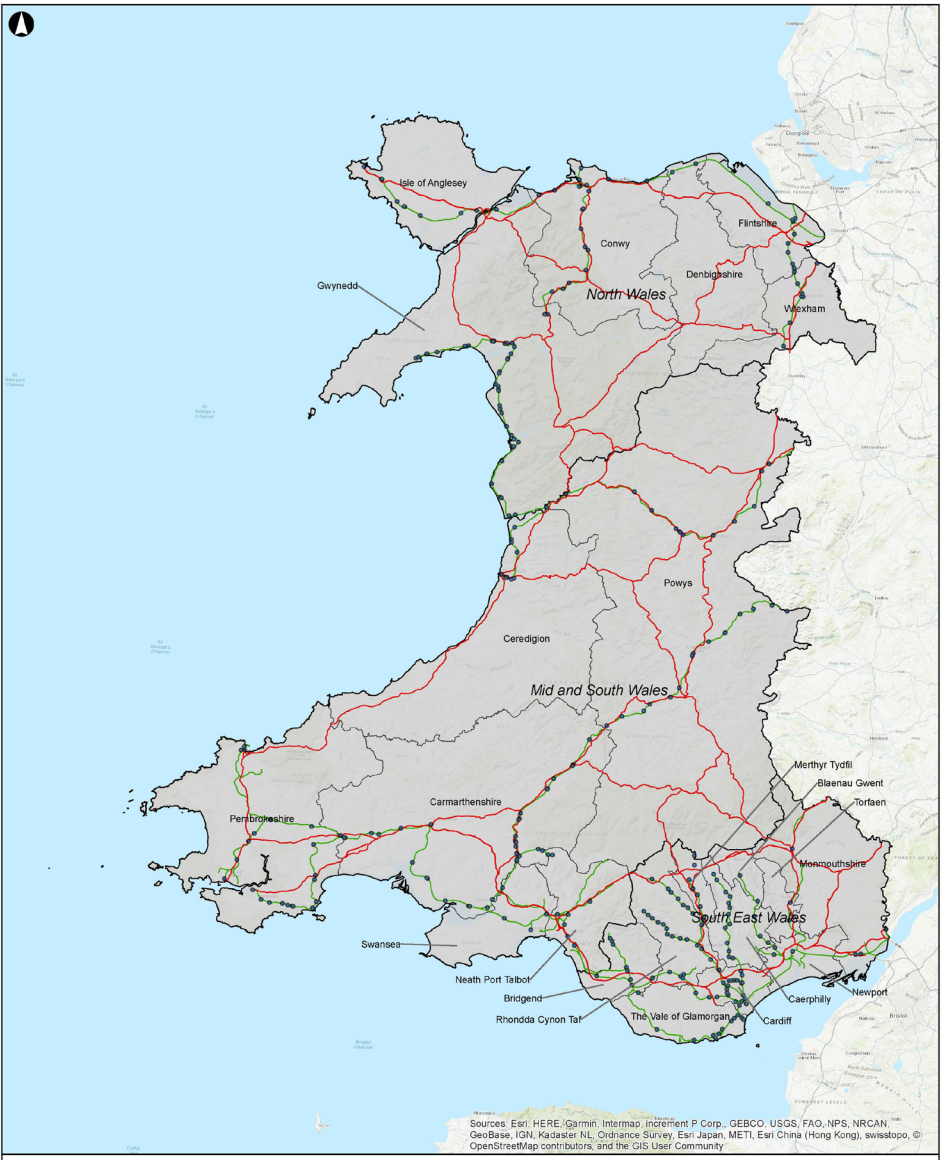
Kilometers
0 10 20 40

Welsh National Parks

Scale at A3
1:850,000

Job No	Drawing Status
264350-02	**Issue**

Drawing No	Issue
001	**P1**

Legend

- Railway Station
- Trunk Road
- Railway
- WelshRegions
- Welsh County

Contains OS data © Crown copyright and database right (2016)

P1	21/11/2016	CW	FG	DB
Issue	Date	By	Chkd	Appd

ARUP

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

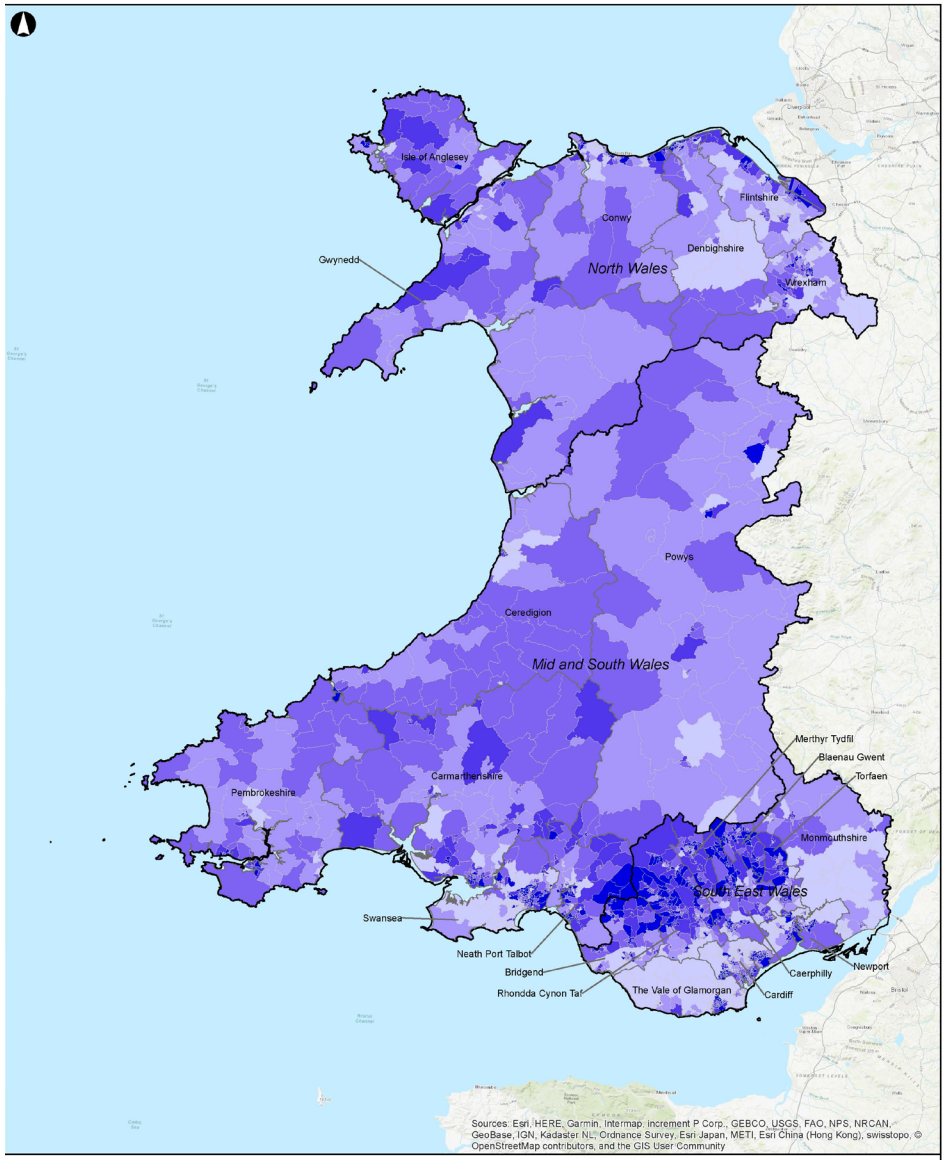
Client: **Welsh Government**

Job Title: **NDF Research**

Trunk Roads and Railways

Scale at A3: **1:850,000**

Job No: **264350-02**	Drawing Status: **Issue**
Drawing No: **001**	Issue: **P1**

Legend

Welsh Index of Multiple Deprivation

- Most Deprived
- IIII
- III
- II
- Least Deprived

© Crown Copyright and database right 2015. Ordnance Survey

P1	20/11/2016	CW	FG	DB
Issue	Date	By	Chkd	Appd

ARUP

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Client: **Welsh Government**

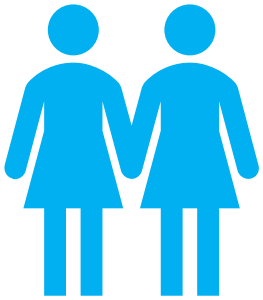
Job Title: **NDF Research**

Welsh Index of Multiple Deprivation (WIMD) 2014: LSOAs

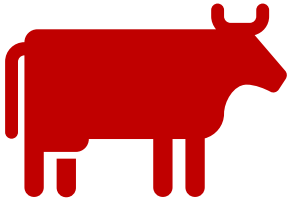
Scale at A3: **1:850,000**

Job No: **264350-02**	Drawing Status: **Issue**
Drawing No: **001**	Issue: **P1**

Nodweddion – Gogledd Cymru

31%↑
65+ Oed

8,000
Swyddi mewn amaethyddiaeth

Prisiau Tai ↑14%

31%
Yn siarad Cymraeg

80 o swyddi i 100 o bobl

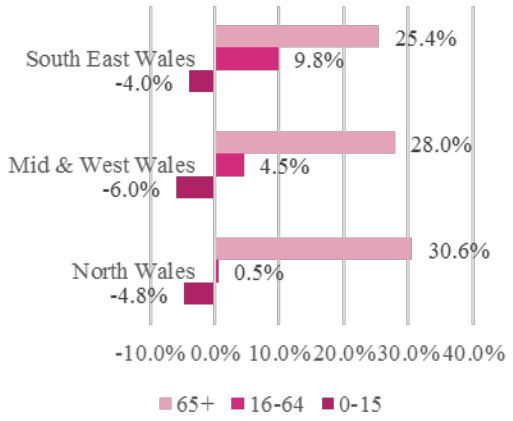

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

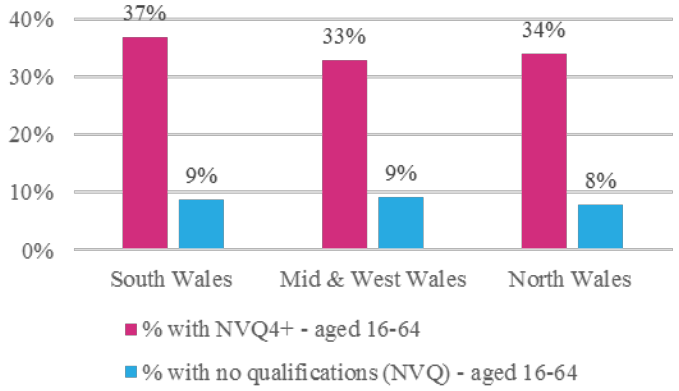
ARUP

Tueddiadau – Cymhariaethau ar draws Rhanbarthau Cymru

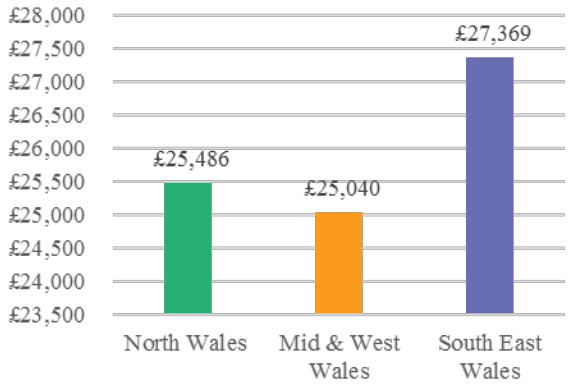
Age Structure 2001-2017

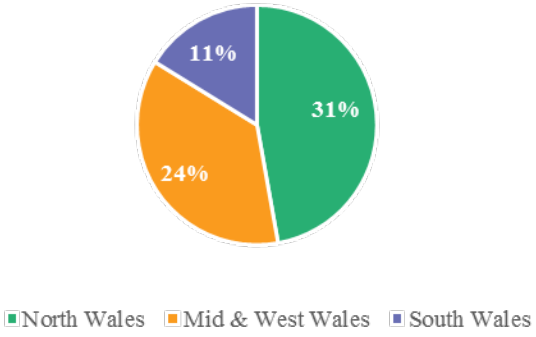
Educational Attainment

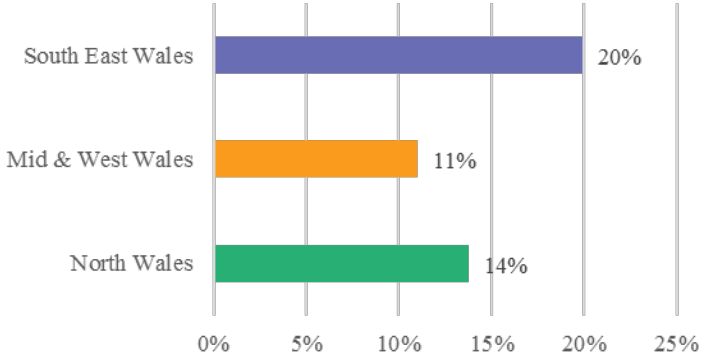
Annual pay - gross

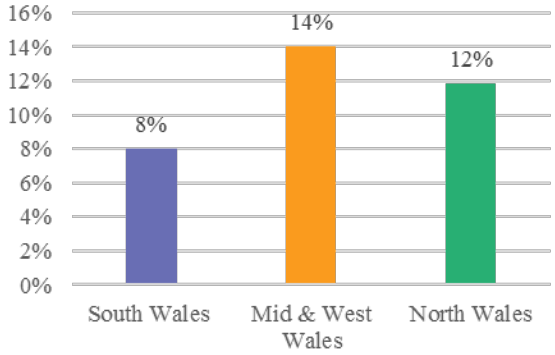
Percentage able to speak Welsh

House Prices 2013-2018

Work mainly at or from home

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

ARUP

Diffiniadau a materion

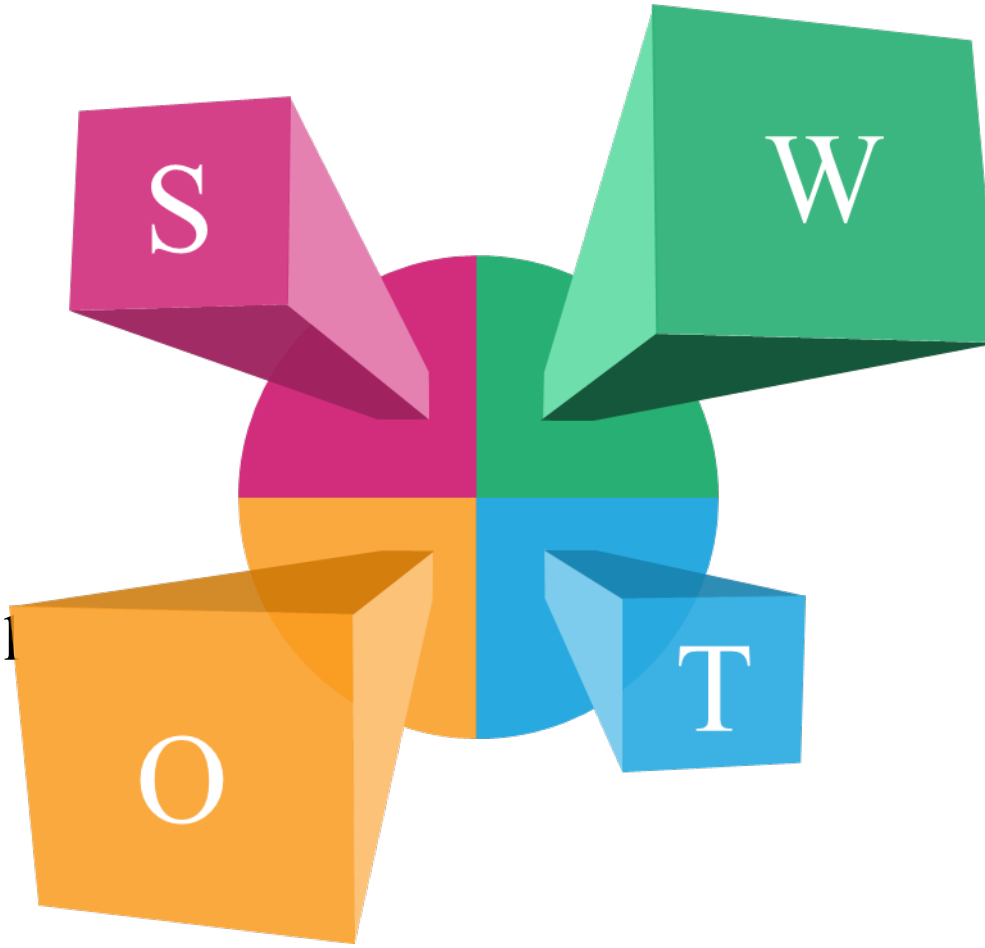
1. Dangosyddion a allai helpu i ddiffinio ardaloedd gwledig
2. Y seilwaith pwysicaf;
   - Economaidd
   - Cymdeithasol a diwylliannol
   - Amgylcheddol

   i swyddogaeth a llwyddiant ardaloedd gwledig yn eich rhanbarth

Rhowch sticer yn yr ardal sy'n cynrychioli eich dewisiadau orau.

Unrhyw beth arall? Rhowch wybod …

SWOT

Hwyluso gweithgarwch â rhanddeiliaid mewn tri grŵp:

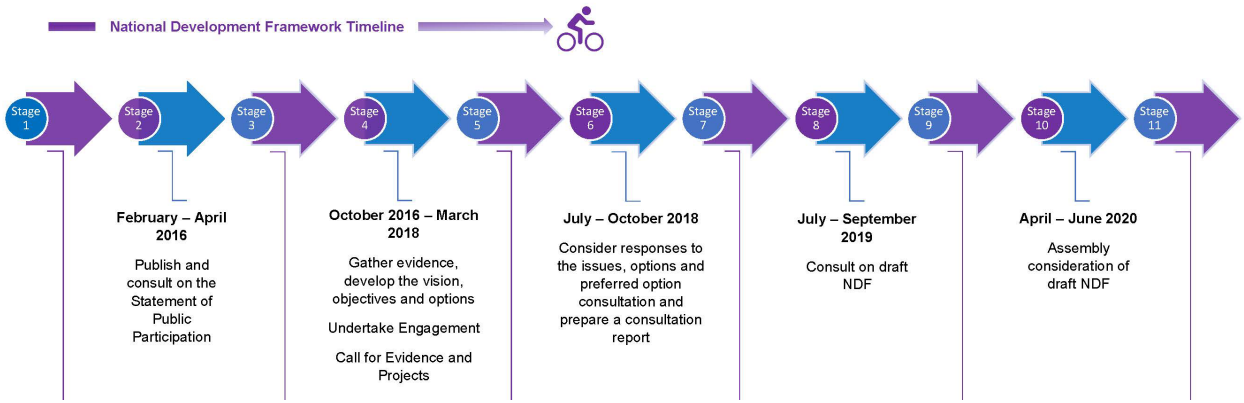
1. Economaidd
2. Amgylcheddol
3. Cymdeithasol a diwylliannol

Wedi'u strwythuro o gwmpas

a) SWOT ar gyfer y FfDC
b) **Ysgogwyr a rhwystrau cynllunio**
c) Blaenoriaethau ar gyfer y rhanbarth – canolbwyntio ar **ardaloedd gwledig** a materion ar y **raddfa genedlaethol**

Camau Nesaf

- Adroddiad Ffeithiol ar y Gweithdy
- Cyfarfodydd â rhanddeiliaid sy'n canolbwyntio ar brosiectau a chynlluniau
- Casglu data er mwyn ei gyhoeddi ar Borth Lle
- Adroddiad yr Astudiaeth
  - SWOT i gynorthwyo datblygiad polisi cynllunio cenedlaethol
  - Rhoi cyfeiriad i gynllunio mewn ardaloedd gwledig
- Cyhoeddi'r FfDC

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

ARUP

Diolch yn fawr

Am ragor o wybodaeth, cysylltwch â:
Russell.Dobbins@gov.wales

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

ARUP

Atodiad B

Allbynnau'r Gweithgaredd
Dotiau Gludiog

PLANNING LEVERS/BARRIERS
PRIORITIES
STRENGTHS
OPPORTUNITIES
ENVIRON MENT
WEAKNESSES
THREATS

STRENGTHS
OPPORTUNITIES
ECONOMIC
glasdir
Cod WiFi Code
Glasdir
gwydir321
WiFi
Gwthiwch y bar i agor
Push bar to open

ITIES

ECON

OMIC

WEAKNESSES

COMMUNITY GROUPS WORKING TO HELP

NEED TO FOCUS ON PLACES RATHER THAN 'RURAL'

GREEN TOURISM

"RURAL" JOBS THAT PPL WANT

DEPOP'N ↓ VIABLE.

RENT/ BUY HOUSING

YOUNG PPL.

STRENGTHS

HOLYHEAD MAIN PORTS

WELSH LANG AS AN INDICATOR

COMMUNITY SUPPORTED AGRIC.

DIGITAL - BANG, INTERNATIONAL SMES

COMMUNITY MOVEMENTS / GOOD PRACTICE

DIGITAL INFRA

FILM & TV INDUSTRY

OPPORTUNITIES

ECON

HOUSING CO-OP

PLNG AS LAND ENABLER

COMMUNITY GROUPS WORKING TO HELP

NEED TO FOCUS ON PLACES RATHER THAN 'RURAL'

NOT AN OPPORTUNITY TO INVEST

PUBLIC INTERVENTION ⇒ EQUALITY

GREEN TOURISM

"RURAL" JOBS THAT PPL WANT TO DO

POST-BREXIT REVIEW OF THE USE OF LAND

ENERGY ISLAND.

MOSTLY FISHING. I DON'T JUST EXPORT

CONSTRUCTION INDUSTRY

WORK ENV IS CHANGING

AUTOMATION ⇒ UPSKILLING

WASTE - CIRCULAR ECONOMY

OMIC

WEAKNESSES

DEPOPN ↓ VIABLE.

RENT/ BUY HOUSING

TRANSPORT IS EXPENSIVE

HOUSING GROWTH METHODS/ ESTIMATES.

YOUNG PPL.

"BIG" AGRIC? (AGRI-BUSINESS)

AGRIC NOT CARBON INTENSIVE

HEALTHY OUTSIDE BUYERS/ INVESTORS.

ENV. IMPACTS
- CARBON
- WASTE
- SEAS

BIG FARMS SWALLOW ALL THE GRANTS

↑ INCOMES NEEDED

RURAL INFRA AS A PRIORITY

MKT FORCES ONLY? FAILURE

TOP DOWN ACTION?

THREATS

WAGE DEMOG-RAPHICS.

LINK TO LAND MANAGEMENT FRAMEWORK.

SKILLS? RETENTION?

FISHING QUOTAS.

PLANNING - LEVELS | BARRIERS

X% OF MATERIALS RECYCLED (CONSTRUCTION)

"RURAL WORKER" HOUSING

POLICY FOR HEALTH SPENDING ACROSS

AREAS OF LONGWHITE [SCARCITY]

LAND ASSESS GUIDELINES

AGRIC → PLNG → RE(LIMITS)

PRIORITIES

"RURAL" IN A PLNG NOW?

PEST PROBLEMS

RAGAC REFORM REVIEW

"TRADITIONAL" "COASTAL" RURAL TYPES

PLNG FIT WITH PLANNABLES

ENVIRON MENT

IES

WEAKNESSES

NDF articulating enviro opps. –

Intervention + investment in rural areas: getting it right

grants / loans thorough working of Planning system

Lots of listed building and expensive to run!

Septic tank registrations

SMEs promoting high quality jobs

Rethinking Accepted environmental Models

Principle of circular economy Supported

PLANNING LEVERS / BARRIERS

Listed buildings seen as negative with re-use

Myth that IP more difficult in rural areas ?

Balance in WFGA - not just economic

Permitted development rights in rural areas e.g. barn conus.

Data around waste treatment

Planning in rural areas = enabling + intervening / responding to market

PRIORITIES

Use of SUDS

Infrastructure to support development incrimentally

More specific about env investment and at what level - area statements

Need to appreciate / understand variations in rural economy

Need for econ dev. in rural areas

Does enviro play as important a role as economy / social / cultural?

STRENGTHS

income from green economy

Topography

Sustainable Management of Natural Resources

Hydro / tidal - free asset (consider biodiv)

ENVIRON

OPPORTUNITIES

Policy framework should understand nuances of rural life

NDR articulating enviro opps.

Intervention + investment in rural areas: getting it right

Skills + education in traditional crafts / jobs

Reuse of existing buildings

SMEs promoting high quality jobs

grants / loans through working w/ Planning system

Sustainable homes through permitted development

Funding + flexibility for re-use of listed buildings

Rethinking Accepted environmental Models

Principle of circular economy Supported

Private water supplies

Circular economy e.g. energy from waste

Re-focus future funds post Brexit

countryside vs. highlands - ~~focus on highlands~~ where is the focus?

MENT

WEAKNESSES

Lots of listed building and expensive to run!

Septic tank registrations

less community focused planning :-

focus on seasonal working

rural economy based on agricultural + small industries

THREATS

relationship between NDF + land management after Brexit

More constraints to address when developing in rural areas = barrier

misconception of the planning system in rural areas

Water quality + intensification of agri.

retaining skills + promoting careers

idyllic/ simplistic view of rural areas - barrier to development?

Funding cuts barrier to innovation

Brexit and cuts in investment

Flood risk

SOCIO - CULTURAL
STRENGTHS

Community resilience + Self-help

Language

Ke: Using natural resources sustainably

Access to green spaces/ natural environment

Community involvement in creating opps.

rural areas important to Welsh culture + language

PLANNING LEVERS / BARRIERS

Lack of understanding of planning process

Opposition to development often 'shouts louder' than support

Debates over housing : benefits & disbenefits

Housing targets / deliverables - too much focus.

Right to housing & services

engaging hard to reach groups

proach to acemaking- here's the arting point? hoods, housing

What drives a successful place? e.g. infrastructure services.

PRIORITIES

Community understanding of planning proces NDF - early in Process not just when plan ning APP

Collaboration between sectors e.g. enviro + health + social care

Linguistic sensitivity in areas.

Less allocation w/ certainty of delivery

Move away from privat developer delivery of all housing

Laurence directly.

laurence@castlevision.co.uk Tel: 07761 007123

Thank You

www.castlevision.co.uk

WEAKNESSES

Housing isolated from community facilities / services

Housing delivery → community expectation for things which didn't materialise

Tourism: practical limitations vs. benefits.

Not sufficient protection for the Welsh language in rural areas: relevant to planning

Tourism / tourist travel - centred on driving

Electric vehicle infrastructure centred on trunk roads - away from rural

THREATS

Rural areas turning into commuting villages: undermining vibrant community

Lack of services/housing = outward migration from rural areas

Aging population + reliance on car travel = isolation + health issues/ loneliness.

Community will → funding + time.

Infrastructure limitations more electric charging = more energy

More transport routes = dilution of landscape?

threat to language culture in rural communities

Privately owned 'green spaces' – wellbeing

Differences regionally - NE Wales / NW Wales.

SOCIO - CULTURAL

STRENGTHS

Community resilience + self-help

Language

Re-Using natural resources sustainably

Access to green spaces/ natural environment.

Community involvement in creating opps.

rural areas important to Welsh culture + language

OPPORTUNITIES

community project officers.

NDF should support continued protection of agricultural communities

Building for life - strong communities

Services + amenities important to health + wellbeing + helps to reduce impact on health servic

ments specific to necessary housing type in area.

Planning supporting / facilitating rural services = continued viability

Decentralised energy generation model - could be made easier

How well is community energy programmes publised. ? Learning by example

Local house building / encourage self build.

Electric vehicle charging infrastructure

Bottom up approach to development e.g. co-production network

Dial a bus : thinking differently about transport in rural areas.

Broad age demographic / mixed communities supported by planning policy - critical to vibrant communities

Atodiad C

Ffotograffau Gweithgaredd SWOT

Diffinio Ardaloedd Gwledig yng Nghymru

Isod, mae ystod eang o ddangosyddion posibl a allai helpu i ddiffinio ardaloedd gwledig.

Yn eich barn chi, pa bump dangosydd yw'r gorau, neu'r mwyaf defnyddiol?

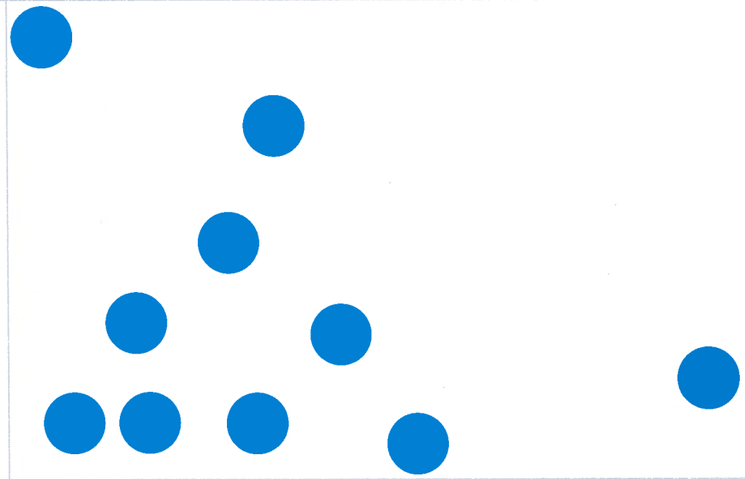
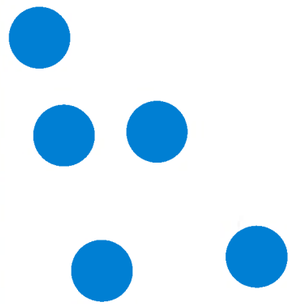
Rhowch sticer mewn hyd at bump rhes sy'n cynrychioli eich dewis.

Defining Rural Areas in Wales

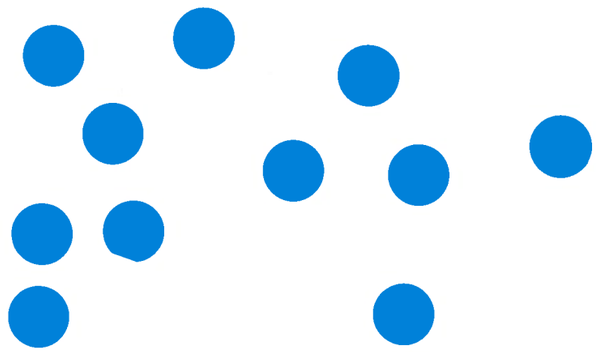
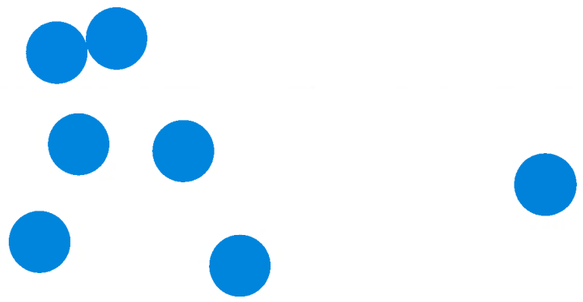
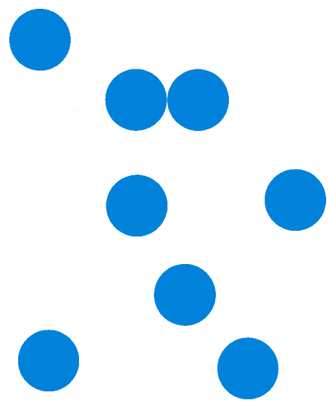
Below is wide range of potential indicators that could help define rural areas.

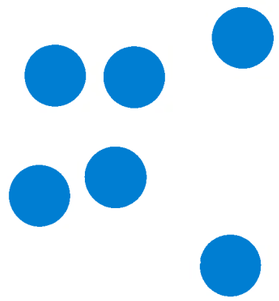
Which five indicators do you consider to be the best or most useful?

Please place a sticker in up to five row(s) that represents your choice.

Dangosyddion / Indicators	Dewisiadau / Choices
Dwysedd poblogaeth / teneurwydd trefol **Population density / urban sparsity**	
Dwysedd cyflogaeth **Employment density**	

Cyllid yr UE / Buddsoddiad cyfalaf / NUTS3 **EU Funding / Capital investment / NUTS3**	
Tir amaethyddol **Agricultural land**	
Topograffi **Topography**	

Mynediad i Wasanaethau MALIC **WIMD Access to Services**	
Sectorau cyflogaeth gwledig **Rural sectors of employment**	
Pellter a deithiwyd i'r gwaith / ardaloedd teithio i'r gwaith **Distance travelled to work / travel to work areas**	

Pellter i gefnffordd **Distance to trunk road**	
Signal band eang **Broadband coverage**	
Maint cwmnïau / cyfran y busnesau bach a chanolig **Company size / proportion SMEs**	

Meithrin Ardaloedd Gwledig yng Nghymru / Fostering Rural Areas in Wales

Isod, mae rhestr o wahanol seilwaith economaidd, cymdeithasol, diwylliannol ac amgylcheddol.

Below is a list of different economic, social, cultural and environmental infrastructure.

Yn eich barn chi, pa bump sydd bwysicaf ar gyfer swyddogaeth a llwyddiant ardaloedd lleol yn eich rhanbarth?

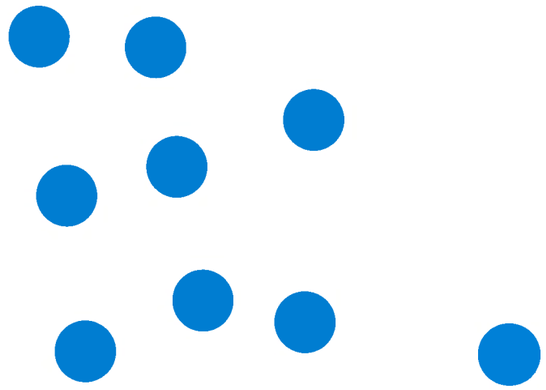
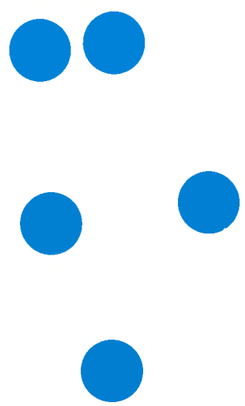
Which five do you consider to be the most important to the function and success of rural areas in your region?

Rhowch sticer ym mhob un o'r rhesi sy'n cynrychioli eich dewis.

Please place a sticker in each of the rows that represents your choice.

Mynediad i... / Access to...	Dewisiadau / Choices
Tai fforddiadwy **Affordable housing**	
Cymorth a chyllid busnes **Business support and funding**	

Mynediad i… / Access to…	Dewisiadau / Choices
Siopau a gwasanaethau (e.e. siop gyfleus, swyddfa bost a banc ac ati) Shops and services (e.g. convenience store, post office and bank etc.)	
Cefnffyrdd Trunk roads	

Mynediad i… / Access to…	Dewisiadau / Choices
Addysg **Education**	
Gofal iechyd **Healthcare**	
Band eang cyflym **High speed broadband**	

Mynediad i… / Access to…	Dewisiadau / Choices
Tai preifat **Private housing**	●
Marchnadoedd rhanbarthol yn y DU ac Iwerddon **Regional markets in UK and Ireland**	●
Llety i'w rhentu **Rented accommodation**	

Mynediad i… / Access to…	Dewisiadau / Choices
Marchnadoedd rhyngwladol **International markets**	
Cyflogaeth/swyddi lleol **Local employment / jobs**	
Trafnidiaeth gyhoeddus **Public transport**	

Diffinio a Meithrin Ardaloedd Lleol yng Nghymru

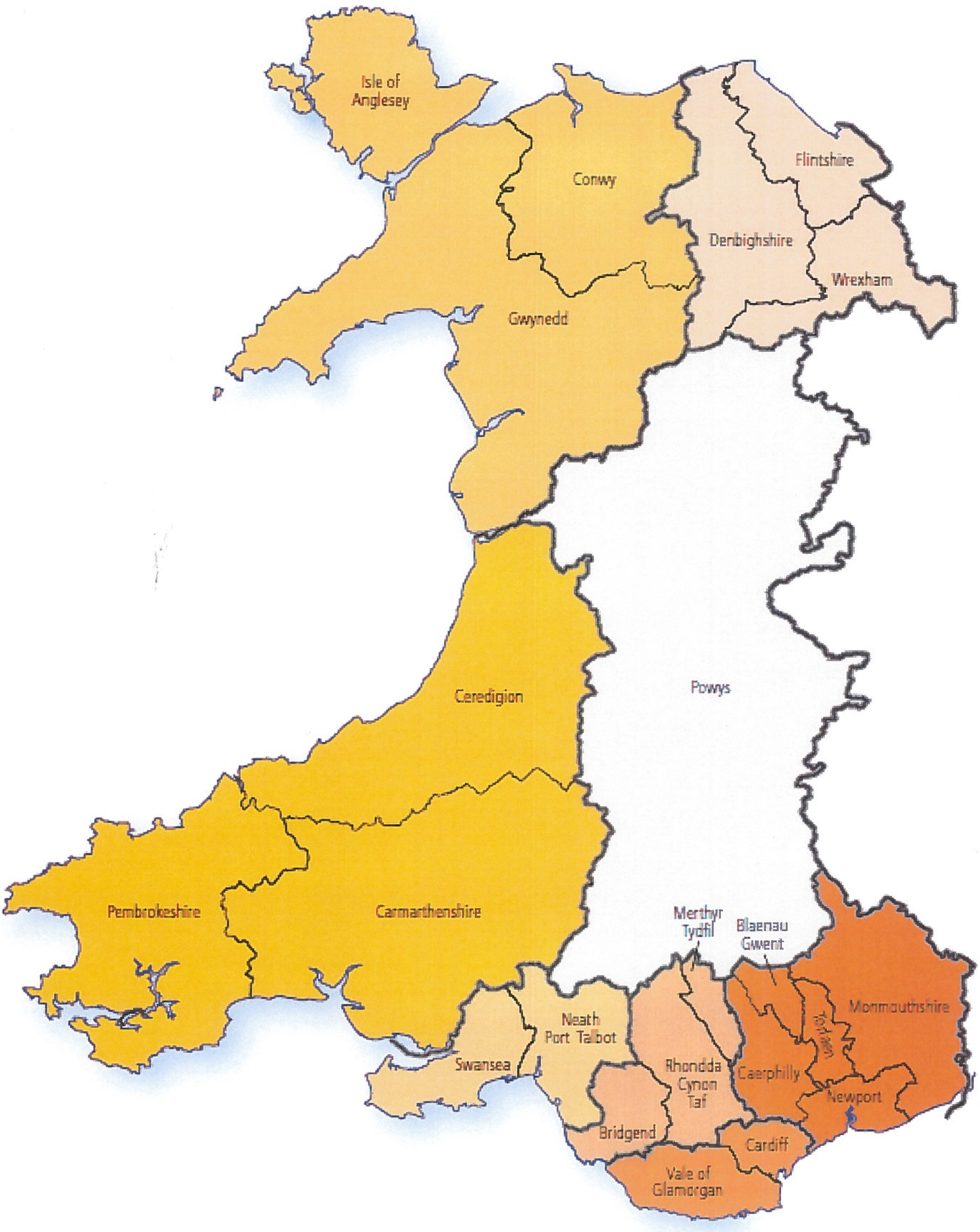
Defining and Fostering Rural Areas in Wales

Hoffem wybod a ydych chi'n ystyried unrhyw wahanol ffyrdd o ddiffinio ardaloedd gwledig yn eich rhanbarth, a ph'un a ydych chi'n ystyried bod unrhyw fathau eraill o seilwaith cymdeithasol, diwylliannol ac amgylcheddol yn werthfawr i chi yn eich ardal wledig.

We would like to know if you consider there to be any different ways you define rural areas in your region, and whether you consider there to be any other types of social, cultural and environmental infrastructure that you value in your rural area.

Gwnewch nodyn ar ein map isod neu ysgrifennwch eich sylw ar nodyn gludiog a'i osod rywle yma.

Please annotate our map below or write your comment on a post-it-note and place it somewhere here.

LESS LIKELY TO CLAIM BENEFITS DUE (PROUD)

PERIPHERALITY (NOT ALWAYS REALITY) I.E. AREAS IMPACTED BY PERIPHERALITY

Leisure facilities

ACCESS TO B/BAND NO LONGER SUITABLE DUE TO INTERVENTION

CLOSE KNIT COMMUNITIES/ MULTI-GENERATION FAMILIES CLOSE TOGETHER

FUNCTIONAL PLACES TO LIVE & WORK

REDUCED SENSE OF LOCATION /BEING BEHIND THE TIMES

Natural Resources + their benefits / Value to society

Car dependency

Hidden / Masked Poverty

VIBRANT 'HIGH ST'

Sense of 'community' often much greater in rural areas

SELF EMPLOYMENT / MICRO NOT SME

EASE OF ACESS TO 'GREEN' SPACES FOR RECREATION

Death rates Exceeding birth Rates

Over 50% Welsh Speakers

"Transport Poverty"

Chigher fuel costs in rural areas, lack of public transport + significant no/ of households without a car)

ISOLATION

LONELY

- Low weekly pay
- Part-time work
- Lack (per job) Poss. Bike Repairs.

Lack of Public Transport

Atodiad CH

Ardaloedd Gwledig Gogledd Cymru – Cofrestr Digwyddiadau

National Development Framework: Research into Regions and Rural Areas
(North Wales Region)

Location: Glasdir Business and Conference Centre, Llanwrst
Date: 29th November 2018

Regional Workshop – 10:00 – 12:30pm

	Name	Organisation	Also attending Rural workshop (✔)
1	Stuart Hughes	Pennaf Housing Group	✓
2	Mike Hamer	Wrexham Glyndŵr	×
3	Dennis Powell	" "	×
4	Lindsay Mercer	Conwy Council	×
5	Liz Franks	Hafren dwyfor	✓
6	Marion Lewis.	NRW	✓
7	Keith Davies	NRW	✓
8	Rhys Pritchard.	Anglesey	✓
9	Eifion Jones	Anglesey.	✓
10	Rob Irvine.	National Infrastructure Com.	✗
11	Noel Davey	CPRW	×
12	Angela Loftus	Denbighshire	×
13	Mandy Davies.	CIW	×
14	Dylan	Gwynedd	
15	Bryn Kyffin	Conwy.	×
16	Dewi Griffiths	welsh water	✓
17	Michelle Clarke	Community transport	✓
18	Iona Hughes	FG office	✓
19	Penelope Snow.	CHC	✓
20	Eifion Lloyd Jones.	Dyfodol i'r Iaith	

A factual, bilingual and anonymised Workshop Report will be produced to record the events.
Some photographs may be taken of this event.
Should you have any concerns, please contact a member of the project team.

21	Ruth Richards	Dyfodol i'r Iaith	✓
22			
23			
24			
25			
26			
27			
28			
29			
30			
31			
32			
33			
34			
35			
36			
37			
38			
39			
40			

A factual, bilingual and anonymised Workshop Report will be produced to record the events.
Some photographs may be taken of this event.
Should you have any concerns, please contact a member of the project team.

National Development Framework: Research into Regions and Rural Areas
(North Wales Region)

Location: Glasdir Business and Conference Centre, Llanwrst
Date: 29th November 2018

Rural Workshop – 1.30 – 4:00pm

	Name	Organisation
1	Geraint Jones	North Wales Police - rural crime team.
2	SARA	SOCIAL FARMS & GARDENS.
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		

A factual, bilingual and anonymised Workshop Report will be produced to record the events.
Some photographs may be taken of this event.
Should you have any concerns, please contact a member of the project team.